DOĞAN KARDEŞ ■ SEÇME ŞİİRLER

Behçet Necatigil

Eski Sokak

YKY
YAPI KREDİ YAYINLARI

ESKİ SOKAK
Seçme Şiirler

•

Behçet Necatigil

Behçet Necatigil'in
YKY'deki kitapları:

Şiirler 1948-1972 (1994)
Ertuğrul Faciası (radyo oyunu; 1995)
Şiirler 1938-1958 (1995)
Şiirler 1972-1979 (1996)
Bile/Yazdı (poetika; 1997)
Radyo Oyunları (1997)
Serin Mavi (eşine yazdığı mektuplar; 1999, karşılıklı mektuplaşmalar; 2017)
Düzyazılar 1 (yazılar; 1999)
Düzyazılar 2 (konuşmalar, konferanslar; 1999)
Mektuplar (2001)
Şiirler (2002)
Solgun Bir Gül Oluyor Dokununca-Kendi Sesinden Şiirler (2012)
Bütün Eserleri – Delta dizisi (2013)
Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (2016)
Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü (2016)
Küçük Muharrir (2017)
Mitologya (2017)
Küçük Mitologya Sözlüğü (2017)
Dar Bir Çember İçinde
(Kâmuran Şipal ile karşılıklı mektuplaşmalar; 2018)
Vaktin Zulmüne Karşı Yazmak – Düzyazılar 3 (2019)
Konuş ki Göreyim Seni – Radyo Oyunu Uyarlamaları I (2019)
Dost Meclislerinde Kasideler (2019)

Doğan Kardeş
Eski Sokak-Seçme Şiirler (2008)

BEHÇET NECATİGİL

Eski Sokak

Seçme Şiirler

Hazırlayan
Selahattin Özpalabıyıklar

YKY
YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 2707
Doğan Kardeş – 218
—ilkgençlik—

Eski Sokak / Behçet Necatigil
Hazırlayan: Selahattin Özpalabıyıklar

Kitap editörü: Selahattin Özpalabıyıklar

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: A4 Ofset Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.
Otosanayi Sitesi Yeşilce Mah. Donanma Sok.
No: 16 Seyrantepe - Kağıthane / İstanbul
Tel: (0212) 281 64 48
Sertifika No: 44739

1. baskı: İstanbul, Mayıs 2008
15. baskı: İstanbul, Ocak 2020
ISBN 978-975-08-1431-0

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2015
Sertifika No: 44719

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0212) 252 47 00 Faks: (0212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
facebook.com/YapiKrediKulturSanatYayincilik
twitter.com/YKYHaber
instagram.com/yapikrediyayinlari

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

İÇİNDEKİLER

Hikmet Burcunun Seçkin Sakini • 9

Gece ve Yas • 13
Lâdes • 13
Aile • 14
Kabul Günü • 14
Kır Şarkısı • 15
Kördüğüm • 16
Zor Geçit • 17
Çevre • 18
Evler • 19
Yıldızlar • 21
Barbaros Meydanı • 22
Nineler • 24
Bayram Ziyareti • 25
Lâdes • 25
Kaydı Silinen • 26
Alicengiz • 27
Duman • 28
Evin Halleri • 30
Ölü Çizgi • 31
Evlerle Savaş • 33
Bir Ev Bir Çocuk • 35
Mavi Işık • 36
Varsa Ev • 37
Ekmek Kırıntıları • 38

Çay • 39
Gizli Sevda • 40
Geceye Girerken Balad • 41
Geçim • 42
Sahipsiz Gölge • 43
Engeller • 44
Saklı Su • 45
Sevgilerde • 46
Edebiyat Matinesi • 46
İçerlek • 48
Kilim • 50
Dörtlü Yonca • 52
Çocuklar • 53
Ekler • 54
Ölüme Yol! • 55
Kitaplarda Ölmek • 56
Arada • 57
Yorum Korkusu • 59
Travers • 60
Günedoğrulum • 61
Zaman Denen Bir Tren • 62
Ölü • 63
Çıkmak • 64
Ses • 65
Nilüfer • 66
Kısaltmalar • 67
Solgun Bir Gül Dokununca • 68
Abdal • 69
Şiir Döllemesi • 70
Ring • 71
Panik • 72
Korku • 74
Çember • 75
Daktilo • 76
Divan • 77
Açık • 78

Alırsız • 79
İki Başına Yürümek • 80
Çıkar Çıkmaz/da • 81
Çoğul • 82
Liman • 83
Yazı • 83
Dağ • 84
Neden/siz • 85
Küskün Yolcunun Türküsü • 86
Zebra • 87
Kışla • 88
Döşek • 89
KTL • 89
Karışık Tarife • 90
Evlilik • 90
Sınav • 91
Savaş • 91
Bir Sözlükte Kitap Adları • 92
Burç • 92
Türkiye Atlası • 93
Ayrılık Destanı • 93
Eski Sokak • 94
Yoyo • 97
Hüthüt • 98
Kar Kar • 99
Çağın Tanığı Olmak • 100
Uygarlık Raporu • 102
Kent Sürgünü Bir Ana • 104
Beyler • 105
Taşlı Yol • 106
Filigran • 108
Balbal • 109
İmza Günleri • 110
Bir Birey, Bir Rapor • 110
Ali Ruhi • 111
Bir Hastalık ve Korku • 112

Adım • 113
Söyleriz • 114
Edebiyat Dersi • 115
Meddah İsmet • 116
[Her şey bir çeviri] • 117
Peygamberler • 118
Bronskopi • 119

Behçet Necatigil Biyografisi • 121
Şiirlerin Yer Aldığı Kitaplar • 127

Hikmet Burcunun Seçkin Sakini

(Behçet Necatigil, benzersiz kitabı *Bile/Yazdı*'daki "Şiir Burçları" yazısında kendi şiiri için de anahtar niteliği taşıyan şu sözleri söylüyordu: "Bence her şair, şiir hayatı boyunca, üç burçtan: Gurbet, hasret ve hikmet burçlarından geçiyor.")

Eski Sokak, şiirimizde "hikmet burcu"nun seçkin sakinlerinden Behçet Necatigil'in şiirine bir giriş niteliğinde. O yüzden hem Necatigil şiirinin gelişim çizgisini hem de şairin ilgilerini verecek şiirlerin seçilmesine çalışıldı.

Örneğin, lise ikinci sınıf öğrencisiyken 1 Ekim 1935 tarihli *Varlık* dergisinde Behçet Necati imzasıyla çıkan ilk şiiri "Gece ve Yas" bu kitabın da ilk şiiri.

"Kaydı Silinen" gibi İkinci Dünya Savaşı yıllarında yazdığı şiirlerden, çoğu zaman yeterince "toplumsal duyarlılık" sahibi olmamakla eleştirilen Necatigil'in, "1940 Kuşağı"nın toplumcu şairleri kadar uçta iddiaları olmasa da, dünyanın gidişinden etkilendiğini görebiliyoruz.

Burdan "Kabul Günü"ne geçebiliriz: Necatigil, şiirdeki teknik yordamlarının ve temel estetiğinin ipuçlarını görebildiğimiz bu erken örnek için, Kâmuran Şipal'le yaptığı bir söyleşide (*Yeni Gazete*, 28 Temmuz 1970) şöyle diyordu:

> "İtiraf ederim: 1940 şiiri benim uzağı görmeme engel oldu. Ama gene de o dönemde de yazdığım şiir-

lerde kendi mizacımı verdim. Ben şiirimi o zaman da divan estetiği ile kurdum. İlk kitabım *Kapalı Çarşı*'da 'Kabul Günü' adlı bir şiirim var:

> Biliyorum saadet
> Bana dünyada gelmez
> Ölümü bekliyorum.

Kabul günü hanımların bir çay günüdür. Saadet hem kız ismidir, hem de mutluluk anlamı taşır."

Elbette bu kitapta en büyük yeri Behçet Necatigil dendiğinde hemen akla geliveren "ev" ve "aile" gibi gözde konuların işlendiği şiirler alıyor. Ama, Necatigil'in şairlik hayatı boyunca sarsılmaz bir "istikrar" ve "fikr-i takip" sahibi olduğunu (: "Hikmet çapraşıktır ve çok az değişir.") gösteren örneklerimiz de var: İki "Lâdes" şiiri ve "siyah gömlek"le birbirine bağlanan "Kördüğüm" ve "Zor Geçit" bunlar arasında.

Necatigil, yine *Bile/Yazdı*'da "Şiirle Savaş" yazısında "Duyguyu, düşünceyi, buluşu, bildiriyi eritip kaynaştırıp perçinleme araçları" olarak nitelediği söz ve anlatım sanatlarının "şiir eğitimi"ndeki yerini belirledikten sonra şunları söylüyordu:

> "Entelektüel şiiri mi savunuyorum? Öyleye benziyor. *Yaz Dönemi*'ndeki (1963) şiirlerimden başlayarak uzun bir süre, bu önerilerimi kendim uygulamaya çalıştım. 1970-1972 arasında 'Kareler' başlıklı 30-35 şiirde bu işi daha da ileri götürdüm: Sözcüklerin aralarını açtım, sözcüklerden değişik kombinezonlarda başka başka anlam dizileri çıkarmayı denedim. Bir deniz fenerinin tek odaktan yaydığı ve nesnenin türlü yanlarını, görünümlerini gösteren ışın demetleri gibiydi bunlar. Bu 'Kareler'de ama-

cım, okuyucunun rasgele bir şiirde, alışılmış yazışın içinde de böyle şeyler aramasına dikkati çekmek isteğiydi."

Alıntıladığımız yazının başlığıyla birlikte düşününce, Necatigil'in bu tarzdaki ilk şiirinin, ilk "kare-şiir"inin, müsveddesine el yazısıyla

5 mayıs 970 salı/evde
Bu biçimde ilk şiir budur.

notunu düştüğü "Savaş" olması, raslantı olmamalı.

Necatigil'in şiirimizde en köktenci gelenekle en cüretkâr yeniyi buluşturma, kaynaştırma çabaları elbette kare-şiirden ibaret değil: Kare-şiirlerinden biri olan "Bir Sözlükte Kitap Adları", bir yanıyla da Türkçedeki ilk "buluntu şiir" *(found poetry*, *poème retrouvé)* örneklerinden biri, belki de birincisi.

Necatigil, son günlerinde, deyiş yerindeyse "ölüm döşeğinde" bile, kendi deyişiyle "şiirde de hatt-ı müdafaa değil, sath-ı müdafaa vardır" görüşü doğrultusunda, bir yandan hikmet burcunda edindiği ustalığı sürdüren şiirler yazarken bir yandan da yeni yollar, yeni yordamlar denemekten geri durmuyordu. Tam bir buluntu şiir olan "Bronskopi" işte bu son ürünlerden biri. *Eski Sokak* bu şiirle kapanırken, umarım genç okurların önünde yepyeni bir şiir kapısı açılıyordur.

Selahattin Özpalabıyıklar

GECE VE YAS

Bir köşeye büzülüp
Böyle susmazdım ama
Kapılardan süzülüp
Gece doldu odama.

Bir yağmur ince ince
Çarpıyor şimdi cama
Hasret kaldım sevince
Korku yüzümde yama.

Dalarken gözümde yaş
Ben böyle sonsuz gama
Artıyor yavaş yavaş
Damlardaki ağlama.

LÂDES

Uzayacağa benzer,
Tutuştuğumuz lâdes.

İşi gücü bırakıp
Mezarlığa nâzır
Bir eve taşındım.

Ölüm, sen beni aldatamazsın,
Aklımda!

AİLE

Sağ çıkıp günlük savaştan,
Evin yolunu tutmuşum.
Yemek yedik, çocuklarım uyudu.
İniyor üstüme yavaştan
Allahın beyaz bulutu,
Kederlerimi unutmuşum.

Hayatta olduğuma
Seviniyorum şimdi:
Kavuştum çoluk çocuğuma,
Koltuğuma uzandım, rahatım.
Kahvem içime sindi,
Başladı gecelik saltanatım.

KABUL GÜNÜ

Biliyorum saadet
Bana dünyada gelmez,
Ölümü bekliyorum.

KIR ŞARKISI

Tam otların sarardığı zamanlar - -
Yere yüzü koyun uzanıyorum.
Toprakta bir telâş, bir telâş - -
Karıncalar ötedenberi dostum.

Ellerime hanımböcekleri konuyor,
Ne şeker şey onlar.
Uç böcek, uç böcek diyorum,
Uçuyorlar.

Pan'ın teneffüsü bile
Ilık - - okşamakta yüzü.
Devedikenleri, çalılık vesaire,
Bir âlem bu toprakların üstü.

Tabiatle haşir neşir,
Kırlarda geçen ikindi vakti.
Sakin, dinlenmiş, rahat
Bir gün daha bitti.

KÖRDÜĞÜM

Seni iş başında sırtına geçirdiğin
Siyah gömleğinle seviyorum.
Yanına çekinmeden giriyorum,
Arkadaşların beni tanıyorlar.

Bazan haftalarca yokum ortada
Aklına binbir şey geliyor
Acaba başkalarıyla mı geziyor
O güzel gözlerini saran tasada
Böyle üzüntüler var, biliyorum.

Ama, boşuna bu kuruntun
Küçük bir memurum ona bakarsan,
Aldığım ne, eğlencelerim olsun.

Ölüsünü göstermeyen cins kediler gibi uzağında
Hayalimde ufacık bir yuva kuruyorum.
Sonra yaşamak zorluğu geliyor akla
— Dikkat, kapılma aşka.. diyen sesler duyuyorum.

Bu kaygılı günlerimde bir zaman
Sana görünmemeyi yerinde buluyorum.
Orda burda, tek başıma, perişan
Dolaşıp duruyorum.

ZOR GEÇİT

Sen şu evvelce de yazdım:
Siyah gömleğinle, ince
Olmuyor ki ha deyince
Hayat bütün bütün zalım.

Devran döner Âdem-Havva üstüne
Dünya evlilikle baki.
Ama hayat dedikleri
Güçleşmekte günden güne.

Seni beni üzen dertte
Çarpar bir milletin kalbi,
Halkın çoğu bizim gibi
Bunun lafını etmekte.

Geçer hepsi geçer elbet,
Daralmış gönüller ferahlar.
Gelir o eski sabahlar,
Memleket eski memleket.

ÇEVRE

Yarin mendili nakışlı
Okşadım ellerimle.
Göz göz üzerimde
Çevrenin bakışı.

Çevre ateş içinde
Daralmakta çember.
Biz yanarsak beraber yanarız
Seninle, beraber.

Çevre tortop
Vurur sırtıma sırtıma.
Yüksek dağların orada
Çevre yok.

EVLER

İnsanlar yüzyıllar yılı evler yaptılar.
İrili ufaklı, birbirinden farklı,
Ahşap evler, kâgir evler yaptılar.
Doğup ölenleri oldu, gelip gidenleri oldu,
Evlerin içi devir devir değişti
Evlerin dışı pencere, duvar.

Vurulmuş vurgunların yücelttiği evlerde
Kalbi kara insanlar oturdu.
Gündelik korkuların çökerttiği evlerde
O fıkara insanlar oturdu.

Evlerin çoğu eskidi gitti tamir edilemedi.
Evlerin çoğu gereği gibi tasvir edilemedi.
Kimi hayata doymuş göründü,
Bâzıları zamana uydular.
Evlerin içi oda oda üzüntü,
Evlerin dışı pencere, duvar.

Evlerde saadetler sabunlar gibi köpürdü:
Dışardan geldi bir tane, nar gibi,
Arttı, eksilmedi.
Evleri felâketler taunlar gibi süpürdü:
Kaderden eski fırtınalar gibi,
Ardı kesilmedi.

Evlerin çoğunda dirlik düzen,
Kalan bir hâtıra oldu geçmişte.
Gönül almak, hatır saymak arama.
Evlâtlar aileye âsi işte,
Bir çığ ki kopmuş gider, üzüntüden.

Evlerde nice nice cinayetler işlendi,
Ruhu bile duymadı insanların.
Dört duvar arasında aile sırları,
Dört duvar arasında dünyanın kahırları.
Bunca çocuk, bunca erkek, bunca kadın
Gözyaşlarıyla beslendi.

Küçükler, büyük adam yerine evlerin kiminde:
Çocukları işe koştu kalabalık aileler.
Okul çağlarının kadersiz yavruları,
Ufacık avuçlardan akşamları akan ter
Tuz yerine geçti evlerin yemeğinde.

İnsanların kaderi besbelli evlere bağlı:
Zengin evler fakirlere çok yüksekten baktılar,
Kendi seviyesine evler kız verdi, kız aldı
Bâzıları özlediler daha yüksek hayatı,
Çırpındılar daha üste çıkmaya
Evler bırakmadılar.

Yeni yeni tüterken ocakların dumanı
–Kadın en büyük kuvvet erkeğinin işinde–
Erkekleri kaçtı, kadınları kaçtı
Evler dilsiz şikâyet, kaçmışların peşinde.

Şu dünyada oturacak o kadar yer yapıldı:
Kulübeler, evler, hanlar, apartımanlar
Bölüşüldü oda oda, bölüşüldü kapı kapı
Ama size hiçbir hisse ayrılmadı
Duvar dipleri, yangın yerleri halkı,
Külhanlarda, sarnıçlarda yatanlar!

YILDIZLAR

Seni karanlıkta yatırıyorlar.
Korkuyorsun geceden:
Bakıp bakıp pencereden,
Yatağına sokuluyorsun.

Ben hep eski yerimdeyim, biliyorsun.
Hava açık olduğu zamanlar
Beni seyrediyor, seviniyorsun.

Ne olurdu, ben de,
Sana göründüğüm şekilde
Odana gelseydim.
Ateşböcekleri gibi,
Küçücük avucunda
Yanıp yanıp sönseydim.

Seneler geçip gider, büyürsün.
Bir gün olur, hepsi biter:
Endişeler, o çocuk üzüntün
Hepsi biter.
Aydınlanır seninçin geceler,
Güneş gibi görünürsün.

Biraz sabır, küçük çocuk, biraz sabır.
Ama, Allahın koyduğu yerde,
Yıldızlar daima yalnızdır.

BARBAROS MEYDANI

Biliyorum, ayıp ve mânasız
Ama peşlerinden gidiyorum
Gezmeye çıktıkları vakit
Ana kız.

Utanır da belki
Anasının sırtındaki
Yeldirmeden,
Kız bir adım önde gider
Sezdirmeden.

Beşiktaş'ta Barbaros Meydanı
Sağı anıt, solu türbe
Ortası kare şeklinde,
Parkıdır yoksulların
Bilhassa yaz ayları.

Fidanların, mezarların önünde
Yontulu taşlar çepçevre,
Yer yer banklar konulmuş
Meydana dolmuş millet,
Sıra sıra oturmuş.
Ah genç kız kalbi,
Sıralara bakar elbet.

Meydanın ilersi deniz kıyısı
Karaya çekilmiş kayıklar,
İskele gazinosu yanda
Sulara dökülmüş ışıklar,
Üsküdar şu karşısı.
O nemli topraklara
Ana çöker yorgun argın,
Kalmış gözü arkada
Kendi ayakta kızın

En gürültülü şarkılar
Çalarken plakta,
Onlar orda oturur
Denize bakarlar.
Avunmaya muhtaç bu gençlik
Ey kız anası ihtiyarlar,
Ey denizlerden esen serinlik.

NİNELER

Küçüldünüz temelli
Çocuklar kadarsınız.
Halinizden belli
Hâtıralarla yaşarsınız.

Nineler, gece gündüz aklınız
Dünyasını sürmemiş
Oğlunuza gider.
Muradına ermemiş
Yavrunuza gider.

Mesut yuvanız vardı
Yiğit kocanız vardı
Şunun bunun elinde
Hor tutulursunuz
Ağrınıza gider.

Ya çoğunuz inmeli
Ya gözünüz perdeli
Ağır işitir kulağınız.

Nineler yazık oldu size
Oğlunuzun, kızınızın
Arkasına kaldınız.

BAYRAM ZİYARETİ

Gidecek yeri olmayan biri
Aslanları görmeye parka gitti.

Aslanlar taştan
O bir insan
Nasıl anlaşırlar?

Anlaştılar.

LÂDES

Vaktiyle yazdığım gibi:
Uzayacağa benzer
Tutuştuğumuz lâdes.

Bak, kaç sene geçti
Aldatamadın beni
Ölüm kardeş!

KAYDI SİLİNEN

Nerden bilirdim güzel şafaklardan,
Tatlı batılardan başka
Kızıllıklar göreceğimi.
Nerden bilirdim yâdelde
Savaş meydanında öleceğimi.

Norveç tarlalarından birinde
Cesedimi buldu bir köylü kadını,
Baş ucumda ağladığına göre
Oğluna benzetmiş olmalı.

Köhne kaydı siler gibi
Düştüler beni
Tabur mevcudundan.

Üstümde yazılı eşya
Alınmadı geriye,
Zimmetimde görünüyor.

ALİCENGİZ

Alicengiz'e ilk defa
Masallarda rasladım.
Dervişin bütün fendini
Dervişe karşı kullandı
Kurtardı kendini.

Alicengiz'e sonradan
Hayatta da rasladım.
En müşkül durumlarda
Zeki, hem de nasıl, cin gibi
Sıyrılıyordu kolayca.

Alicengiz'den bu işin
Sırrını sordum.
Tehlike var baktın ki
Hemen kılık değiştir
Benim yaptığımı yap, dedi,
Yerine göre tavşan ol
Yerine göre tilki.

Taklit etmek istedim Alicengiz'i
Hayır, kolay değil, hayır
Elma olmak ellerde
Bıçaklar hazır iken,
Serçe olmak dallarda
Atmaca nâzır iken.

DUMAN

Bir dumanla dolmuş dünya
Boğucu bir duman
El yazması bir kitapta
Bir hikâye okudum:
Bakırcılar bir zaman
Bir koca kazan yaptılar.
Bakırcılar gece oldu, evlerine gittiler
Kazan kaldı dükkânda
Sabah ola, aşlar pişe
Sabah ola, o da gide
Bakırcılar gittiler
Kazan kaldı dükkânda.

Kazan bekler
Saatler geçer gece
Bir büyücü gelir girer içeri
Çalıp gider bu kazanı gizlice.

Issız bir dağ başında
Ateş yakar büyücü
Yanma ateşim yanma
Ateşin elinde mi?
İçinde tılsımlı su
Kazanım kaynama
Kazanın elinde mi?

Şeytan gelir, sorar
Kaynattığın kazana
Açlık, ölüm kattın mı?
Kattım.
Fitne, fesat attın mı?
Attım.
Kaynar kazan,
Kaynadıkça kara kara
Bir duman
Vurur gider dağlara.

Karşı yatan yüce dağlar
Eğilin de duman geçe!
Dağlar sâf, çocuk gibi
Kötülük olduğun ne bile?
Dağlardan esen rüzgâr
Dumanı iletin hele!
Rüzgâr sâf, çocuk gibi
Kötülük olduğun ne bile?

Duman aşar dağları
Azar azar
Şehirlere, köylere
Duman uzar.

Odalara, evlere
Duman sızar,
Gören gözler görmez olur
Duman girer kıvrıla kıvrıla
İnsanların kalblerine kadar.

Göz gözü görmüyor bu zamanda
Bu dumanı yok etmenin çâresi
Kitap yazmıyor.

EVİN HALLERİ

Evin yalın hali
İster cüce, ister dev
Camlarında perde yok
Bomboş, ev.

Evin -i hali, sabah,
Geciktiniz haydi!
Uykuların tatlandığı sularda
Bırakacaksınız evi.

Evin -e hali, gün boyu,
Ha gayret emektar deve!
Sırtınızda yılların yorgunluğu
Akşam erkenden eve.

Evin -de hali, saadet,
Isınmak ocaktaki alevde
Sönmüş yıldızlara karşı
Işıklar varsa evde.

Evin -den hali, uzaksınız,
Hattâ içinde yaşarken
Aşkların, ölümlerin omzunda
Ayrılmak varken evden.

ÖLÜ ÇİZGİ

Bir zehir
Birikir odalarda,
Almaz ki veresin rüzgâra
Rüzgâr deli değil.

Birden yayılır kanda
Kararır dört yan.
Bir çöküntü başlar yaşamanda
Her şeyin değersizleştiği an.

Deniz mi bu, geçilmez
Aşılmaz dağ mı?
Tam bana göre, uyuşuk..
Miskinlik gibi var mı?

Nedir seni saran bu sis
Yok dünyalarda tad.
Kuvvetsiz..
Böyle daha rahat.

Yaşamışım kaç para
Mezar taşları neci?
Deli gibi sarılsam da hayata
Kalacak nesi var ki?

Kitaplar seslenir, yüksekten, mağrur:
— Gel bize, kurtul, gel!
Almanızla bırakmanız bir olur,
Böyle daha güzel.

Sokaklar seslenir, akpak, temiz:
— Hadi gel, avunursun!
Bütün sokaklardan iğrenirsiniz,
Avunmak şöyle dursun.

Aşklar seslenir, çekingen, tatlı..
Ama inanma, maske!
Övünülür bir tarafım kalmadı
Düşmanlarım sevinsinler, daha ne!

Ölü çizgileri dünyanın
Biz sizin esiriniz,
İster bırakın
Öldürün isterseniz!

Derken kalkar perde:
Bu ırmaklar benimçin bir daha akar mı?
Özledim hani nerde
Yaşamak gibi var mı?

EVLERLE SAVAŞ

Körükler cılız olmak
Evlerin hiddetini,
Evlerle savaşımız
Savaşların çetini.

Evler her gün yollar bizi dışarı:
— Git, getir!
Emredilen ekmeği akşamları
Alın terlerimiz getirecektir.

Evler ezer insanları dağ gibi,
Dışardan küçücük!
Çeker evler boynumuzdaki ipi:
Taşı develerce yük!

Nedir anlamıyorum
Evlerdeki hırsı:
Cansızlarla birlik
Canlılara karşı.

Tencerenin azgınlığı başta,
Sofralarla beraber: — Getir!
Dünya durdukça
Tencere pişirecek, sofra eritecektir.

Eşyaların azgınlığı tamam
Hepsi evlerden taraf.
Kopar musluk, kırılır cam
Hiç yoktan bir masraf.

Geri mi kalır kumaş, deri
Onlar da zalim, kalleş.
Alalı kaç gün oldu
Eskir üst baş.

Erzaklar halimizden anlasa ya,
Anlamaz.
Biter sabun, biter şeker, biter yağ
Biter gaz.

Bir yılan güneşlerde uyanmış
Ateş yak, der oda.
Dışarda karakış
İstersen yakma.

Körükler cılız olmak
Evlerin hiddetini,
Evlerle savaşımız
Savaşların çetini.

BİR EV BİR ÇOCUK

Gençten bir adamdı
Hikâyesi gayet kısa.

Yıllar yılı tek başına yaşadı
Bir gün rasladı bir kıza.

Düşündüler, birlikte yürüseler
Ömür geçiyor nasılsa.

Şimdi içine bir ev, bir de çocuk girer
Aşkları yazılsa.

MAVİ IŞIK

Sen bir çiçeksin
Annen saksı,
Azıcık hastalansan
Odalar yaslı.

Sevincimiz, üzüntümüz
Hep sana bağlı,
Senden gelir gücümüz
Doğan güne karşı.

Bizim çocukluğumuz
Karanlık, paslı..
Sen güneşlerde yaşa
Altın saçlı!

Gökten düşen mavi ışık,
Mavi ışıklarda dünya.
Evlerin yaşaması
Sen olunca.

VARSA EV

Varsa yoksa sokak
İnsan o yaşlarda
Gözü beni görmez
Gece gündüz dışarda.

Yok kıl kadar değerim,
Öyle olsun!
Ben beklerim
Kısa veya uzun.

Oğullar uzaklaşır, kızlar uzaklaşır
Bir zaman için benden,
Oluruna bırak, gençtir, derim,
Hevesini alsın sokaklardan.

Bensiz olamazlar, dönerler
Çok denedim.
Ben büyüğüm, affederim
Ben evim.

EKMEK KIRINTILARI

"Çocukluğum, çocukluğum,
Ah o cennet ülke
Bir daha ele geçse!"
Dediklerini duydum.

Kaybedilmemiş ki
Hâtıralar sağ olsun!
Işıkları yandıkça
Yeri belli çocukluğun.

Ya canından bezmiş kaçıp
Sığınmışsanız bir ormana,
Acaba o zaman da
Çocukluğu arar mısınız?

Benim de arkamda
Renkli taşlar olsaydı
Çocukluğuma giden yolu
Bulmam kolay olurdu.

ÇAY

Yumulu avucunda bir korku: düşer para..
Az ekmek, bir tutam çay, sonra küçük bir şişe
Yakacak ispirto şişede parmak kadar
Ve çok yaşlı bakkal, sabah, kenar mahalle.

Annesinin her halde bir gaz ocağında
Kaynatıvereceği.. ve katıksız ekmek..
İçecek sevinerek okula yetişecek
Biraz çay soğuklarda.. ne kadar acı şu dünya.

Bir zamanı yeniler, bir gün o da bize benzer
Kalır uzaklarda o dertli anne.
Neden bazı şeyleri pek çabuk unuturuz
Çünkü apartımanlar o evlerin yerinde.

GİZLİ SEVDA

Hani bir sevgilin vardı
Yedi sekiz sene önce,
Dün yolda rasladım
Sevindi beni görünce.

Sokakta ayaküstü
Konuştuk ordan burdan,
Evlenmiş, çocukları olmuş
Bir kız, bir oğlan.

Seni sordu
Hiç değişmedi, dedim,
Bildiğin gibi..
Anlıyordu.

Mesutmuş, kocasını seviyormuş,
Kendilerininmiş evleri..
Bir suçlu gibi ezik,
Sana selâm söyledi.

GECEYE GİRERKEN BALAD

Elleri boş gezenler, benim için de gezin!
Kollarım koptu.

Eve varıp bıraksam
Taş veya kurşun çökecek yorgunluğu,
Yenip tekrar çıkamam,
Kollarım koptu.

Odalardan birinde yorgun ikindi,
Yığılıp kalacağım kendimi bıraksam.
Çanta, ağır çeker;
Gün boyu taşıdım, belim büküldü.

Odalardan birinde azıcık oturdum,
Yine yol göründü.
Evime bir varsam!
Elleri boş gezmek akşamüstü..
Sevincimden uçardım ben olsam!

İş dönüşü caddeler çekici,
Benim ellerim dolu:
Çanta, sabahtan beri
File, pazarda doldu.
Taş veya kurşun
Kollarım koptu.

GEÇİM

Hepsini birden istemek
Yersiz,
Zamanı var
Biz zengin değiliz.

Duvara astım liste,
Eksikleri yaz.
Sıra hangisindeyse
Para olur olmaz...

Ayda bizim elimize
Ne geçer, şu kadar.
Ayır önce kirayı;
Günde yemeğimize
Ne gider, şu kadar.
İyi kullan parayı,
Bu aylık bize yeter.

Duvardaki liste..
Kes üç kuruş ekmekten,
Beş kuruş etten kıs.
Sıra hangisindeyse
Çarşıya gider, alırız.

SAHİPSİZ GÖLGE

Vurur yolda giderken.
Ve durgun en şen sofralarda bile.
Tantalos'un dalları gibi gece yarısı
Çekilir geriye, uykular insafsız.
Yarınlara güvenen sımsıkı giyinik
Gövdelerde eğreti
En süslü giysiler.

Çok gördüler mi sizin olsun demeyi
Âşık Paşa öğretti:
"Acı dirliğim isteyen
Tatlı dirilsin dünyada.."
Çok bunaldınız mı dilinizde bu beyit.

Hırslar da boşuna
Paralar da, kavgalar da boşuna.
"Bir hastaya vardın ise
Bir yudum su verdin ise."
Yunuuuus, Yunus
Gece vakti ev uyur, biz soğuk-ıssız
Odalarda oturur,
Ölümler, toprak, sahipsiz gölge...

ENGELLER

Sen benim engelimsin beyaza.
Yaparım yıkılır,
Saldıran sularda silinen
Kumdan kuleler deniz kıyısında.

Sen benim düşmanımsın değişen,
Her seferinde ismin başka.
Ama hiç tadı yok yaşamanın
Tam doğrulurken yeniden
Tarlamı suların basmasa.

İnsanınla vur, hastalığınla yere ser,
Sars beni paraca
Her yıkılışımda kuvvetim artar
Işıyan bir köşe er geç benim
Sen benim geçidimsin beyaza.

SAKLI SU

Ürperen yaralara çıplak
Havaların değmesi
Acır.
Korkunuz nerdeyse
Bir şey söylenecek, bir şey sorulacaktır.

Sekiz sokak önceden sezmeniz
Adımlar yöneldi,
Bir daralış gönlünüzde
Ortalık karardı.

Anla sıkıntımı geç git dost,
Nedendir sorma.
Gür bitkiler altında bir benim için akar
Alıngan, onurlu
İstemez görsünler saklı su.

SEVGİLERDE

Sevgileri yarınlara bıraktınız
Çekingen, tutuk, saygılı.
Bütün yakınlarınız
Sizi yanlış tanıdı.

Bitmeyen işler yüzünden
(Siz böyle olsun istemezdiniz)
Bir bakış bile yeterken anlatmaya her şeyi
Kalbinizi dolduran duygular
Kalbinizde kaldı.

Siz geniş zamanlar umuyordunuz
Çirkindi dar vakitlerde bir sevgiyi söylemek.
Yılların telâşlarda bu kadar çabuk
Geçeceği aklınıza gelmezdi.

Gizli bahçenizde
Açan çiçekler vardı,
Gecelerde ve yalnız.
Vermeye az buldunuz
Yahut vakit olmadı.

EDEBİYAT MATİNESİ

Kaykılmış koltuğunda bir kız
Çiğner ciklet.
Bir oğlan dalgada,
Geldiğine pişman uyuklar
Bir başkası arkada.

Hiç bulabilir mi beyaz evi çok uzak
Uçurduğunuz kuş?
Kılıç gibi keskin karlı dağ.
Hiç yeri miydi açmak kalbi
Bu çiğ ışık altında.

Sizden önce birisi bir fantezi okudu,
Kırdı geçirdi.
Yayvan gülüşlerden ağızlar çok geç döner;
Şimdi sıra sizde üzgün ağır,
Ne güzel!

Olsa bari benzeri duygularla tedirgin,
Sizdekini yaşamış
Birkaç kişi.
Işıktasınız seçilmiyor,
Karanlıkta hepsi.

Okudunuz.
Bittiğine memnun,
Anlamamış;
Bozuk paralar gibi düşer önünüze
Alkış.

Gördünüz işte yerde
Çürük domatesler gibi ezik,
Avuçlarda mıncıklanmış kalbiniz.
Büyürken leke ince ipekte,
Yeniden eğiliniz!

İÇERLEK

Onlar evlerde yaşamazlar mı, şaşıyorum.
Evlere uğramaz, evlerde iş yapmaz,
Bir şeye bakmazlar mı, şaşıyorum.
Bakkallar, kasaplar, çarşılar..
Onlar evlere hiç bir şey almazlar mı, şaşıyorum.
Yollarla, sokaklarla, kahvelerle iş bitmiyor ki!
Trenler, gemiler, düşler bırakıyor insanı bir yerde
Sonra gene dönülmez bir yol gibi ev!
Onların yolları akşamüstleri, gece
Sona ermez mi evlerde, şaşıyorum.
Yorgunlukları yollara yaymak, iyi ama sonu yok ki!

Sevdalar sokaklarda serin ama sonu yok ki!
Bölüşmek umutları, paylaşmak acıları, bunalmak,
Ummak yarınlardan bir şey, evcek yok mu,
Şaşıyorum.

Evcek, uzaktan da olsa, yüzlerine tutulan ayna
Yansıtmaz mı hiçbir şey onlara?
Yaldızlı süslerle örttüğümüz oyuklarda
Yalnız en yeni çorapları asıp ele güne karşı
Tesbih böcekleri gibi kaçınık yaşamak!
Hangi utançtır alıkor bizi bu kadar
Vermekten evlerdeki yitik şarkıları, şaşıyorum.
Şiirlere bir insan evlerden bir şey katmadan
Nasıl girer, şaşıyorum.
Örneğin daha demin kavgalar, dargınlıklar
Varken –işliyen saatler gibi alışılmış–
Kapı çalınsa, biri gelse, gülüşlerin, kaynaşmaların
Birden başlaması yok mu afallamış odalarda?

Onlar huysuzluklarda donmuş, katı
Bir türlü bitmek bilmeyen ay sonlarını
Hiç mi yaşamazlar, şaşıyorum.
Kanlı kırmızı yollarda beyaz sinirli soluyan
O azgın yatıştırıcı ay başlarını onlar
Hiç mi bilmezler, şaşıyorum.
Geçer gider ömürler kışlar, baharlarla değil,
Eriyen yağlar, tükenen sabunlarla geçer gider.
Çocuklar büyür gider, başlayan şarkılarla değil,
Eskiyen giysiler, tükenen güçlerle büyür gider.
Evde hasta oldu mu hepimiz hastayız
Onlar hastalık nedir bilmezler mi, şaşıyorum.

Onlar hep ev dışında mı, şaşıyorum.
Sırlı küplerden sızan iplik-ince bir su iken ömrümüz
İçerdeki seslere nasıl tıkanır kulak, şaşıyorum.
Ah, bu çılgın oyunlardan uzaklara da kaçsak
Değil mi ki odaların eni boyu belli
Değil mi ki görmekten hep aynı yüzleri, bıkmış
İnsanların soluğunu iletir birbirine
Hattâ ayrı odalarda ayrı yataklar.
Değil mi ki kezzap gibi damlar göze
Kimi gece düşman,
Sıcak kollar gibi sarar soğuklarda bizi
Kimi gece dost ev.
Nasıl yaşanırdı dönüşler de olmasa unutuşlarda
Bir şifalı su gibi ılık, arı dönüşler
Ah, nasıl taşınırdı sürüp gitseydi hınç!

Gene de hiç kimse kurtulamaz içinde büyüyen
Bu korkunç boşluktan, diyorum.
Kurtarırsa o kurtarır bizi, ne aşklar, ne yaşlanmak
Ne avuntular dışarda.
Dünyada mutluluk adına ne varsa başkaca
Evcek, evlerde yaşar yaşarsa!

KİLİM

Kilimde incir çekirdekleri – parlak, pahalı
Elmaslar yerine çekirdek – süs, avunma.
Hattâ soluk, ucuz boncuklar olabilirdi,
Cam boncuk, incir çekirdekleri – süs, avunma.
Gezdir parmaklarını: Pürtük! Çünkü üzüm çöpleri
Aptallığımızdan kalma üzüm çöpleri, armut sapları.

Ama biz dokuduk bu kilimi, eh bir dereceye kadar!
Değil ele güne çıkacak, değil asılacak duvarlarda.
Çiğnenir –çok çiğ çağ– ayaklar altında yabansı.
Sağlam olabilirdi, saplar aldattı bizi:
Üzüm çöpleri, armut sapları, çekirdek, çok çiğ
Önceden düşünemedik, çok çiğ çağ!

Renkler, oldu bir kere, geçti, renkler
Düşünmek gerekti başlarken, sen buna
Renk mi diyorsun? Ben serin – mavi
Ismarlamıştım sana sıcak çaylar yanında.
Çok çiğ çağ. Çaldılar. Çıplak. Mavi, ama bu
Kan oturmuş tırnaklardaki mavi. Geçti.
Geçti, sökülemez, dokundu, sırıtır boşluk, ben sana..

Sakladığım baharlar nerde bu kilim için,
Nerde yıllarca önce, ben sana..
Ne yaptın baharları, baharsız çok çiğ, topraklarda
Çok çiğ, çiçek – hiç yok – hani bu kilimde?
Hani beyaz, beyaz, beyaz,.. Beyazları ne yaptın?
Çok çiğ bu kızgın yaz, çiğ bu karakış!
Bâri biraz kışlarda.. Çıplak, çok çiğ!

Çok çiğ bu çığlık, bu en bol renk: Kara! Ben sana
Hiç kara koyma demiştim, nerden düştü, çok çiğ
Paslı borulardan katran, soba zifiri.
Sonra eski patiska perdeler gibi solgun ve sıska
Parmaklarda kirli tütün sarısı.
Çok çiğ kesik öksürük, çiğ çatlak çağıltı!

En güzel renk mi, çok az! Eğreti, kaçamak, belki!
Belki kimi gecelerde ekleme
Sevinçlerden gelme çağla yeşili - - Yanlış!
Eğrelti otlarının yitik yeşili yâni,
İki başlı kartalların ölü gözlerinde –
– ki belki, çok az!
Sonra çok az pembe, işe giderken ayrılışlarda
Kimi günler bir süre hani ayaküstü
Çekingen bir gülüş, çekingen – çok çiğ çevre –
Pörsük-pembe, solgun güllerde, belki biraz!

Heyy! Kilimdeki bu bir sürü merteğin
İşi ne? Çok çiğ! Kendi gözümüzde
Çöpler vardı, karartmış önümüzü.
Çöpler, yeterdi kilimde, bol – çok çiğ çağ –
Ama onlar mertek, doğru, çok çiğ!

Gözlerinin dalışı bile çok çiğ, çünkü - -
Çünkü hançer nakışlarda bu çılgın çağrı,
Bu çürük iplik, bu ensiz atkı,
Bizim!

DÖRTLÜ YONCA

Eşkenar üçgenin A köşesi kopsa
Kapı
Çocuk sokaklarda.

B köşesi kopsa
Pencere
Soğuk dolar içeri
Üşütür, hasta.

C köşesi kopsa
Aç
Yok küçük sofra.

Bu üçgenin köşeleri üç kenet
Tutuşmuşlar el ele
Her biri kendince kopmayı bekler
Çocuk büyüsün hele.

ÇOCUKLAR

Çarşılarda bir şey
Biz pek aramazdık çocuklar olmasaydı.

Kasaplarda manavlarda bazı yorgun kadınlar
Hep de tenha saatleri seçerler
Sonra yavaş bir sesle
Çocuk için hasta kaç gündür yemiyor
Biraz et biraz meyva isterler.

Sevdiği bir reçeli gün aşırı yalnız ona
Kaşıklarla beraber büyür bir üzüntü
Yağların şekerlerin çayların
Uykularda bile bitiyorsa
Annelere düşündürdüğü.

İnsanlara tezgâhlara kâğıtlara kolaydı
Biz bu kadar eğilmezdik çocuklar olmasaydı.

EKLER

Biz sözleri eklerle yaratır, yok ederiz
Türer yeni yeni sözler eklerden.
Ektir sıfat yapar ismi
Fiil olur bir ekle bir yansıma
Ekten doğar bir isim aslında fiilken.
Tanrı, tanrısal, tanrıca
Sevmek, sevgi, Sevim
Sıfatlar, isimler bu yoldan türer.
Ekler olmasaydı nasıl yaratılırdı
Evden, resimden; evler, resimler?

Kimi insanlar da tıpkı buna benzer
Türer yeni yeni kişiler eklerden
Yoksula ekle para, zengin! Cahile ekle bilgi, bilgin!
Düşün neler kattığını bir adama
Örneğin yiğitliğin.

Bir kimseyi eklerdir çıkarır yukarlara
İletir kişiyi Kaf dağına bir para
İnsanlığa yükseltir insanı bir aşk
Varılır yücelere eklenen çabalarla.

Ama ekler eldekini alır da!
Erdem komaz insanda bakarsın bir para
Düşürür çamurlara bakarsın bir aşk
Kötü tutkularsa yakar yıkar yıllarca.

Biz her şeyi eklerle yaratır, yok ederiz
Aşkla gelir Sevim'e sevimli yaşama
Ne zaman ek değişir aynı Sevim sevimsiz
Yitip giden aşklarda.

ÖLÜME YOL!

Dağların ardından ölüm doludizgin gelir
Terkisinde biri vardır.
Ama yollar insanlarla kaynaşır
Ama dünya telâşında hepsi
Ama ölümün işi hepsinden aceledir
Ama yollar tutulmuş, geçilecek gibi değil.
Bir anda her şey bir yana itilir
Önce ölüm! Ölüme yol!

— Hiç halim yok, ayakta duramıyorum.
Dopdolu bir taşıtta sanki bir kadın
Ama çok yaşlı bir kadın
Sanki yavaşça böyle demiştir.
Ama sağır uğultuda duyulacak gibi değil
Ama herkes havasında, hain, bencil - -
Bir anda her şey bir yana itilir
Önce ölüm! Ölüme yer!

KİTAPLARDA ÖLMEK

Adı, soyadı
Açılır parantez
Doğduğu yıl, çizgi, öldüğü yıl, bitti
Kapanır parantez.

O şimdi kitaplarda bir isim, bir soyadı
Bir parantez içinde doğum, ölüm yılları.

Ya sayfa altında, ya da az ilerde
Eserleri, ne zaman basıldığı
Kısa, uzun bir liste
Kitap adları
Can çekişen kuşlar gibi elinizde.

Parantezin içindeki çizgi
Ne varsa orda
Ümidi, korkusu, gözyaşı, sevinci
Ne varsa orda.

O şimdi kitaplarda
Bir çizgilik yerde hapis,
Hâlâ mı yaşıyor, korunamaz ki,
Öldürebilirsiniz.

ARADA

Her şey araya giriyor, aradan çıkıyor
Arada çocuklar doğuyor, büyüyor, yürüyor
Arada evler, evlenmeler, ölümler duruyor
Arada yaz kış bahar, dünya dönüyor.

Her şey arada oluyor arada bir, bir arada
Aralarda akla kara, bulmak arayı arayı
Bir eldir aralar, açar bir kapıyı usulca
Açıksa aralar, kapanır ne iyi!

Kara toprak ayaklarımız altında
Mavi gök yukarda
Ne bulduksa arada bulduk
Seninle benim aramda, onlarla aramızda, arada.

Madem küçük dünyamız ölümlerle sınırlı
Madem kişi bağlı ortak yaşamalara
Benden sana, senden ona, onlardan bize
Gitmek gelmek arada başka dünyalara.

Nasıl teperdik yoksa boyuna aynı yolları
Değişiklik arada
İnsanlar değişir, evler değişir
Yeni yeni yüzler, geçilen sokaklarda.

Aşklar arada, Tanrının büyük bağışı
Ferhat'lar, Kerem'ler çöllerde, odalarda
Bir anlamı var elbet
Boşuna mı yanmışlardı?

Hiç mi serin rüzgârlar esmiyor
Hep mi kızgın yazlardayız, baharlar arada
Mevsimi
Yaprak kımıldamıyorsa.

Çocuklar arada, nasıl bırakılır elleri
Dönüşler tatlıdır, telâşlıdır
Bir bezginlik çökse bile
Üstümüze akşamüzerleri.

Hastalıklar arada
Tehlikeli değilse yararlı
Hasta olmamış kimse
Hiç halden anlar mı?

Biz unuturuz başka!
Ölümler arada, hatırlatır
Dünyanın malını toplasak da
Bu dünyanın sonu vardır.

Ölümler varsa arada, anılar da var
Sevdiğin miydi, geceleri
Gelir uykulara canlı, nemli sabahlara taze
Açmış çiçekler kadar.

Zorluklar varsa arada,
İnsansın!
Engellere harcanmayan güçler ne güne
Dayat ki, yaşadığını anlayasın!

Aranarak yordamlarda bir ara
Yaşarsın.
Derken dürülür defter, başkasına gelir sıra
Sen aradan çıkarsın!

YORUM KORKUSU

Gitmek geçse aklımdan
Hemen yorum
Nereye, nasıl, ne zaman?
Oysa ben vazgeçtim
Uyu yorum.

Demek geçse aklımdan git
Git mi yorum
Kime, nerde, ne zaman?
Oysa ben haddim mi
Uyu yorum.

Ne gitmek geçebilir aklımdan
Ne de git demek.
Eli kolu bağlı ben, ağzı dili bağlı
Yaşa yorum
Sevin emi yorum.

TRAVERS

Sonraki ben mumyalarda ölümlerden sonra
Islak bölmelerde saklı
Kağşamış kapağım kaldırılırsa
Yaşadığım çağdan çarpar genze
Buruk bir arsenik kokusu.

Ben bir traversim entroverti:
Gök-delen ve ehram çürük omuzlarımda
Dünyanın bütün dilleri varyantlarımla dolu
Dağbaşı raylarımda hattâ
Büyük şehir yorgunluğu.

Varım dünya kurulalı, bir suyun başındayım
Bir kuyunun dibinde, bir tezgâhın önünde
Bir geminin yanında, bir kalem elimdeyim.
Geçer gider trenler transit
Ben kendi derdimdeyim.

Geçer gider koca kompartımanlar
Ve zift üzerimde, dört yanımda vida, somun
Ağır demir raylara ben çakılı.
Geçer gider uğultusu çok tez trenlerin
Kalır makas, kalır kara somunlarda tuzu
Alnımdan düşen terin.

Kaldırmış diye belki bunca ağırlıkları
Gösterilir sonraki ben uygarlıkların
Gösterişli müzelerinde yitik
Kat kat sargılarda bir mumya
Gibi gülünç belki
Paslı, ezik, hurda
Bir travers entroverti.

GÜNEDOĞRULUM

O çiçekler kadar olmak, güne dönerler!
Bir kuruntu belki, hem bulabilir mi
Yönelse:
— Arkana bak!

Çekerler bir çocuğu vitrin önlerinde
Esirgenir dilese birazcık oyalanmak:
— Önüne bak!

Belli yataklarda sarmış bizi duvarlar
Yat, kalk.
Bu ırmaklar benimçin bir daha akar mı?
Bir gün olsun taşsa her şeyi unutarak.

Yorgun mu? Çok mu sıcak? Gölge, ne gölgesi?
Yürü, yok durmak!

ZAMAN DENEN BİR TREN

Yoktur da dudaklarda, göğüslerde bunca;
Bir çiçektir açabilir bir eli sıkarken.
Ya da kuğu şarkılı bir zarfın içinden
Gelir gizli ezgiler kuytu köşelerde.

Yoktur da damlayan mühür mumlarında
Görkemli kâğıtlara çıra alevlerinden;
Yağmurların yıkadığı durakta
Görür dalgın bakınırken.

Var mı yok mu belirsiz bir yankıdır,
En uyunmuş saatlerde duyulur da;
Hırpalanır, küçümsenir, itilir
Kalabalık ağızlı gündüz savaşlarında.

Karanlık yaylalardan aydınlık geçerken
Zaman denen bir tren;
Bakar özlem içinde bir süre
Tepelerde bir çoban.

Kınarlar, düşer önüne kargılar, kargışlar.
Bilse bile girdiği bir yasak bölge;
Yukarda ay - - daha nasıl durabilir
Yıkılmış sur diplerinde?

ÖLÜ

Ateş denizlerinde mumdan kayıklarla
Sağlam mı tekneler aşkları geçmeye
Güç.

Biri var pencere
Pencere önlerinde ağlar duruyor
İlerde güneşte balıklar kuruyor
Dirilirdi bengi su pınarlarında yunsa
Güç.

Gider yol bir Galib'e, Yunus'a
Ama bu ne çok ölü ağlar güç.

Biri de var gecede
Saçlarından her gece kır ağlar örüyor
Ötede mum yanıyor bir şeyler dönüyor
Pervaneler ard arda ne de çabuk ölüyor
Güç.

Dirilirdi sularına bir sağlam tekne olsa
Ama bu ne çok ölü ağlar güç.

ÇIKMAK

Bizi kimi kitaplara, mektuplara, yapılara
Çeken, kendimizden dışarı çıkmak.
Yürür kaplumbağa bir yolu sessiz
Yaprakları sonbahar, ölü park.

İşte ancak bir yerde birazcık oturmak
Ve ayrılmak çıkınca, yollar, dünya!
Siz dolaşırken gece sokaklarında
Striptiz evlerinde bir delikanlı
Sorar: Çıkalım mı? Belki aşk bu!

Bir gün bakar ilerde kendi gibi biri
Ama artık çok geç!
Işık söner, karanlık karşı kıyı
Ve dolaşır lâbirentte yumak.

O ki bir gözüpekliği yiğit şövalyelerde
O ki dağlarda Ferhat yalın ayak.
Bu çağlar kıt zamanlar bizi bize komazlar
O ki aşk, ürkmüş ceylân ve tutsak.

Açar üzgün, kumaşlar hışırtıyla yanarsa
Urban kırk mı, kırkını da çıkarmak - - Çöz!
Açar göze aldın mı, tut ki açtı:
Çık kısa bir süre - - başlar güz.

Dünya! Yu ellerini yalnızlık sularında.

SES

Kopan çığlar altında kalanlar olduğu
Oysa görülüyordu.

Bir kadının ilerde
Bir şeyler hıçkırdığı;
Bir erkeğin, birine,
Görünmeyen birine bir şeyler seslendiği
Oysa görülüyordu.

Ama duyulmuyordu. - - Ses!
Sanki ses olmayınca hiçbiri olmuyordu.

NİLÜFER

Ben oraya koymuştum, almışlar,
Arasına sıkışık saatlerin.
Çıkarır bakardım kimseler yokken;
Beni bana gösterecek aynamdı, almışlar.

Kışken ilkyaz, sularımda açardı;
Buzlu dağlar gerisine kaçıracak ne vardı?
Eski defterlerde sararmış yaprak.
Beni bana gösterecek anlamdı, almışlar.

Bir ışıktı yanardı yalnız gecelerde;
Akşam, çiçekler uykuya yattı,
Sardı karşı kıyıları karanlık - -
Beni bana gösterecek lambamdı, almışlar.

KISALTMALAR

Uzardı gecelerce
Belki daha derinde duyulurdu tadı,
Bütün bunlar bir sarnıca
Azar azar sızardı.

Saçları, elleri karanlıklara
Düşünce: Kaçsa mı, görse mi?
Mumlar böyle ötelerde yandıkça
Ağır yavaş yeşerirdi özle mi.

Bilim betikleri başında kısaltmalar
Önler ilerde boşuna uzatmaları:
Tıpkı öyle özetler dalgın donuk bakışlar
Eski gecelerde sürekli sıtmaları.

Çok sıcak da bunalmışsak dört duvar çölünde
Uzun içli çıngırakları bekleriz.
Sanki neden bu yolu önceden görmedik:
İşte gitti kervanlar hem de yakınımızdan.

Ama şimdi akşamı çabucak buluyoruz,
–Sanki neden bu yolu önceden görmedik–
Bir yokuştan aşağı hemen iniveriyoruz:
Artık önümüz deniz, engin mavi serinlik.

SOLGUN BİR GÜL DOKUNUNCA

Çoklarından düşüyor da bunca
Görmüyor gelip geçenler
Eğilip alıyorum
Solgun bir gül oluyor dokununca.

Ya büyük şehirlerin birinde
Geziniyor kalabalık duraklarda
Ya yurdun uzak bir yerinde
Kahve, otel köşesinde
Nereye gitse bu akşam vakti
Ellerini ceplerine sokuyor
Sigaralar, kâğıtlar
Arasından kayıyor usulca
Eğilip alıyorum, kimse olmuyor
Solgun bir gül oluyor dokununca.

Ya da yalnız bir kızın
Sildiği dudak boyasında
Eşiğinde yine yorgun gecenin
Başını yastıklara koyunca.
Kimi de gün ortası yanıma sokuluyor
En çok güz ayları ve yağmur yağınca
Alçalır ya bir bulut, o hüzün bulutunda.
Uzanıp alıyorum, kimse olmuyor
Solgun bir gül oluyor dokununca.

Ellerde, dudaklarda, ıssız yazılarda
Akşamlara gerili ağlara takılıyor
Yaralı hayvanlar gibi soluyor
Bunalıyor, kaçıp gitmek istiyor
Yollar, ya da anılar boyunca

Alıp alıp geliyorum, uyumuyor bütün gece
Kımıldıyor karanlıkta, ne zaman dokunsam
Solgun bir gül oluyor dokununca.

ABDAL

Yürür asfalt ovalarda abdal.
Vitrinlerin düşen kepenklerinde
Hep hüzün çeşmeleri: lambalar.

Yüzer gibi önce bir tulum yavaşça
Yanaşır kıyımıza eski diclelerden
Ve fırlar ilk bedevî, dalar çadırımıza.

Nerde bu leylâ, aslı nerde?
Çıkartmalar, yağma ve leylâ!
Vurur ferhat dağlarına abdal - -
Bir fener olacak ilerde bir yerde.

Sığ sulara dönen yorgun gemiler
Yangın ve tütün içinde arar da
Görmez geçer sönmüş eski feneri - -
Bir ses çınlar karanlıkta: Kayalar!

Ateşin daha yeni bulunduğu çağlarda
Yine böyle yanardı bu lambalar,
Sonra asfalt ovalarda
Akan seller ve abdal.

ŞİİR DÖLLEMESİ

Öylesine olmalı ki değinme
Döllemeli, yetmez orgasmus.
Embriyon ve dölüt
Başlamalı büyümeye beyinde.

Gevşemeden az sonra kollar
Bir şeyler eklemeli verdiğine.
Değer miydi yoksa bunca bekleme,
Ellenmemiş organlardan elleri
Bir okşayış gibi gelip geçecekse.

Bütün diri spermalar, şiirler
Kalsın yerli yerinde,
Tavlı topraklara değil de
Kuru tahtalara düşecekse.

RİNG

Bir kişi ringde
Boğuşur yokken karşıda kimse.
Bizi hep erdemlere ittiler
Döktüler tarlamıza mayın.
Kaçırdılar yangında mal ve kaçak
Yıkılan dünyalar bizcileyin.

O neydi cepleri
Ben ben diye paralar.
Cıvıl cıvıl caddelerinden biri
Kentin, bankalar.

Geçti. Gece:
Ger bu saat bu caddede olsalar
Issız ve karanlık - - görüp gelecekleri.

İttiler, indi gece, el ayak çekildi
Ve onlar vardılar - -
Hangi yoldan anlatsam ki?
Bir kişi ringde
Boğuşur çokgen karşıda kimse.

PANİK

Artık ıssız kırları bıraktı Pan;
Şimdi birçok ülkelerin milyonluk kentlerinde
Asfaltlarda, betonlarda dolaşıyor
Kızgın, uzun yazların öğlen saatlerinde.

Blok apartmanların şahane katlarından
En çalımlı taşıtlara atlıyor.
Devcileyin arkalar, koskoca bankalardan
Yanında yardakçılar, yaşıyor.

Sessiz dilsiz kimseleri kestiriyor gözüne,
Dişlilerden kaçıyor.
Fabrika duvarları sağır kale kapıları
Yılgın yorgun adamlar, bezgin ürkek kadınlar..
Çullanıyor onların az ekmek sevincine.

Değil yalnız yazların kızgın sıcaklarında
Hemen her gün, hele büyük kentlerde
Bulvarları tarıyor, hain gülüşleri sessiz.
Pan'la karşı karşıya, gözleri kararıyor
Katı cıvık asfaltta yalın ayak bir işsiz.

Yoksullar açlar hastalar sürünürken
Kentlerin göbeğinde, kuytu köşelerinde;
Hıncını alamamış sanki insanlardan
Uygarlığı zalim, daha da azıtıyor
Atom bombalarında, uzay füzelerinde.

Yarınlar? Gizli kara gazte haberlerinde
O varsa ekmeklerde, sularda ağulu
Hattâ çocuk yüzlerine düşmüşse gölgesi,
Keser bizim gibiler yarınlardan umudu.

Renklerde, emeklerde, ırklarda..
Yahudiler, işçiler, zenciler.. Pan!
Şu dünyada insanca yaşamak da yoksa
Ne kalıyor geriye yüzyıllardan?

KORKU

Tanrı onları dört gözden ayırmasın
Hiçbiri anne baba yokluğu bilmesin.

Büyükler gidince çocuklar küçükse onlar da ölmeli
Çünkü kendi evlerinden gayrı evler el evleri
Hele o kış ayları korkulu akşam üzerleri...

Bizler ki büyükken bu kadar yalnızız da
Ya onlar küçücük kalırsa ardımızda?

Hem onlar geç büyürler, sonra ne güç büyürler
Daha yavru dünyanın farkında değiller
Üşümüş soğuklarda yatağımıza gelirler...

Bizler ki büyükken bu kadar yılmışız da
Ya onlar küçücük kalırsa ardımızda?

ÇEMBER

Yıkılışlar, kalkışlar aynı güne raslamasa!
Öğlen bir dostu gömdüm, gece eğlentideydim
Suç benim miydi, çağ.

Demin ezan okundu, uydum Tanrı çağrısına
Derken yollara düştüm, dik açı bacakların
Birleştiği nokta
Suç benim miydi, çağ.

Bir erdemi sayıkladım belki uzun bir süre
Sanki bir tapınakta
Bu çok açık bir kitaptır, belli oluyor
Suç benim miydi, çağ.

DAKTİLO

Bana pek sert vurmuşlar bir yerlerim ağrıyor
Ya gün boyu bastıran bu uyku
Sevincin sesi çıkmıyor.

Evlerinin önü çeşme, sularım alınıyor
Bu çok tuzlu çöreği hangi kalbsiz yedirdi
Bağrım fena yanıyor.

Kimlerin elinde, herkes benden biliyor
Ne hoyrat kullanmışlar
Sevincin sesi çıkmıyor.

DİVAN

Ne fena yazmışlar bir denizi uzun
Evet ama bir de bizden geçmeli
Yoksa hâlâ çeken nedir bilinmez
İnce bellere doğru devrilen trenleri.

Aşkın bir yolu vardır değişir dağlar
Ozanlar o yoldan yürümeli elleyin
Düşer ayaklarına yere vurduğu vardır
Ozanlar o içkiden içmeli güzelleyin.

Yükler çözülür konak yerlerinde
Başlar yangın alevleri ansızın
Yeni güller açar aynı külde
Köpükleri değişmez denizin.

Korkmuş da bunlardan fena uçuklamışsa
Biri çok önceleri görmüş de bizi uzun
Şimdi o kapılara pek erken yetişenler
Bu uçanlar ne kuşları yazın.

AÇIK

Geceleri korkulu yollara gittiniz mi
Biz çok şeyi vakit yok pek kısa geçiyoruz
Limanda bilinen gemiler oysa açıklardadır
Kullanırız bir sözü ama hangi anlamda?

İnsan duyar bir yerde birdenbire uyanıp
Bir elin bir ışığı neden söndürdüğünü
Yandaki odalarda her zaman hasta vardır
Sağır duvarlarda eski inilti
Şiirlere üşenmemiz bir yerde iyidir
Hiç işittiniz miydi?

Bir top çizer havada uzunca bir eğri
Ayağına, belki kader, geçmiş gün, bir kadının
Düşer bir karanfil.. (neyse kısa keselim)
Soğurken bir ölü, çok ince bir eli
Tutup ısıttınız mı?

Aşınmış tahtaları kim yeniler gelince
Döner azdan başımız, sonra uzar ıssız kır
Bir bizdik san sen, oysa gelir hep biri
Kurar yeni barınak kullanıp aynı taşları
Yani ne mi diyorum, çok kurak tarla
Çünkü asıl şiirler bekler bazı yaşları.

ALIRSIZ

Alırsız satarsız bu ne alışverişi?
Parçalardı bilmezdi parçaları
Tutturur bir leş tirirler.

Sağında solunda boşluklar olan
Yuvarlak ya da yumurta biçimi
Kapları sevsem de yer az kaplar
Birleşmek yoksa bitiş
tirirler.
Buna benzer bir müzik terimi hatırlıyorum.
Çok canlı ve ritmik idi hatırlıyorum.
Takvimde şubatsa neden samanyolları
Temmuzdan bir geceyi takvimde şubat diye
Çok tenha caddelere ge
tirirler?
Bizi burda fazla - - gö
türürler.

İKİ BAŞINA YÜRÜMEK

En uzak hücrelere - - dehlizlerde yürür
Sağ sol duruk su ve Mısır mumyaları
O derin sessizliği şimdi anlıyoruz.

Korkunç unutmam düştüm ayaklarına
Ama ne zamandı nasıl hatırlamıyorum
En keskin saatinde caddenin
Geçer gibi trafik ve sert fren.

Beklenseydi zamanla kendine gelirdi
Biri hafif dokundu kaydı ayak kaydırak
Kurşun-katı bir ses: Düştü şakıyan kuş.

Nemli bodrumlarında batık meyhanenin
Çok kısa bir dinlenme kampı
Eski Mısır, Züleyha, Nefretet - -
Gelenler var, durmayınız!

Uyurgezer o yolu iki başına yürüdü
Biri ay ay boşluk ve düştü, öbürü - -
Susanlara hiç bir şey sormayınız!
Ben caddeyi galiba bir şeyle karıştırıyorum
Bir yerde iyidir yanılmış olmak.

ÇIKAR ÇIKMAZ/DA

Aldatıcı görüntüler yüksek kulelerde
İp ya da saç merdiven - - elleri
Kesilir, bir şey değil, çıkar: çıkmaz/da
Hangi kapıyı açsa ondan önce ordalar - -
Düştüğü taş, düşen taş, eski taş.

Bir onuru korumak başka nasıl olurdu
Kalır bir şeylerimiz bir kişide/yakınsa/
(Sevdiği birine ne kadar benziyordu)
Bilmez geri kalanlar - - sevindi birkaç kişi/de
(Eğri çizgiler yorumu).

Neden önce boğulmuşlar bu kadar uzaklarda
Bir daha boğulurlar
Gelir görünce birden kabaran denizi - -
Bu sular/da neden düşerler üstümüze
Biz bile unutmuşken kendi hikâyemizi.

ÇOĞUL

Az kişi yetiyor,
Ancak küçük kayıplarda yerine yenisi - -
Daha önce başkasıyla gelmiştiniz,
Burası neresi?

Her şey yokken daha / kesindir:
İşler gizli bir düzen görünenin ardında.
Onlar uzak - - lıklarıyla güzel:
Ölüleri bile rahat hatırlıyamıyoruz.

Susmak kalemdir, sesleniyorsunuz, peki - -
Nedir bu gürültü, duymuyor muyum?
Beni gene bir yere götürmek istiyorlar,
Bilseler bölmeleri - -

Tükenirken bir çoğul az/da azar/da
Ümit/sizsiniz, susmak - -
Kurşun ve duvar
Susmak kalemdir.

LİMAN

Güçlü fırtınalarda direkleri kırılmış
Gemiler bize sığınır - - bulduk sanırız.

Görmezler. Varsa yoksa uzaklar - -
Onarırız. Giderler, kalırız.

Sonra gecelerde: Bu son olsun, son
Gönderme - - Engine yalvarırız.

Sonra büyür daha da
Korkunç yalnızlığımız.

YAZI

Ve şairler boyuna kimlere yazarlar?
Yıkılmış köprülerin başında
Ürkmüş boşluktan biri inliyorsa
Ve şairler onlara geldimlere yazarlar.

DAĞ

Ette cızırtı keyy
Bir kuzgunun indiği bir/ine değdiği
Bizi hep o aşağılar - -
Bağrında her dakika keyy.

Bu sanki ocaktır tav, akşam ezâ
Sürdürür hastalığı iyi etmez
Tahta perde sevgililer
Yaslanır bakarız özlemle uzaklara.

Ağaçlara dönülür sonra kararır bahçe
Boşluk - - açıkta her şey
Düşünce midir kırılır dal ince
Akşam en/cam ve keyy.

NEDEN/SİZ

Birkaç adım kala gene
Vurur yüze içerden
Durur yoklar.

Gidip bir kapıya kadar sıkıntılı
Yerde kımıldayan bir bohça
Görüvermeleriniz
Yaşar bir şeyler içinde.

Yazılı niçin bırakıldığı
İlişik kâğıtta
(Var mıydı öyle bir şey, var mıydı bohça?)
Sargılarda tedirgin
Bir size seslenen ses - - neden/siz
Ve çalmadan bir zili saygı mıdır
Geri dönmeleriniz?

KÜSKÜN YOLCUNUN TÜRKÜSÜ

Uzun yürümelerden
Sonra bitkin düşerek - -
Bu bir çocuk oyunu:
Ben seni çektim çekerek.

Şimdi hangi kitaplardan
Öğreneceksiniz onu,
Gelmiyorsa bazı şeyler
Çocukluktan geçerek.

Kasırgayı, doluyu
Yemiş de düşmüş gibi
Issız kaldırımlarda
Garip gece kelebeği
Düşe kalka sekerek.

Şimdi hangi yollardan
Siliniyor izleri
Çağ dışı bir çağrıyı
Sigara içer gibi
İçine çekerek.

Dünya böyle gidiyorsa
Elbet bir nedeni var
Ben sana küstüm küserek.

ZEBRA

Üstüne düşme yan
Örnekler üzerinde
Tipik bir direnme.

Gömülse - - de uçar
Kona kana bir dala arada
Sonsuza göçmen kuş.

Zebra!
Bir sirkten ötekine gez
Dirilirim, - - diriniz!

Karşılıklı bir neni ninni
Kırallar da kul bu sarayda
Bir otel otello.

KIŞLA

Acının
Çok sonra başladığın
Kim inkâr eder.

Vardın oydun gar
Ama asıl yangın akşama
Kim inkâr eder.

Bunlar senin
Son yumuşak günlerin
İndiğin yerleştiğin
Kışla
Acıyı
Kim inkâr eder.

Nerden geldiğin
Bilme
Dikleri düzler
Acın
Kimin kârı
Kim inkâr eder.

DÖŞEK

Ol hayat ehline hayrânım sessiz
Döşerler
Çok az kimse geçtiği kaldırımı
Sonra onca emeği sayarak hiçe
Toplar taşlarını bir karanlık gece
Yorgun yola çıplak
Düşerler.

K T L

Korkum bu bu şehir beni
Daha da yer yedi sekizden önce
On yirmi kırk elli daha çok sekizden önce
Bir kuru yer bu yağmurda
Hâlâ aramasındayım.
Parayı atıyorum bardağım doluyor
Nah doldu her şey otomatik yavru
Gelir avuntusunda çekçek arabasındayım.

Bilsem bir Buridan'ın eşşeği
İki zaman - - farkı ne peki saman
Hangisi daha iyi ölüp gidiyorum yahu
Tekil çoğul k t l güzel ya farkı ne
İkin ara bu dünya etin itin yağması
Sonra dokuz üçün kaçı biri ya da fazlası
Sekiz sakız biz yokuz sülük salak sinekler
Yedi iklim dört köşe
Hani yani isterse arayan bulsun beni
Yedi matinasındayım.

KARIŞIK TARİFE

Kaç yönde trenler
yukardan aşağı
hangisi
hangi saatlerde

istasyon nerede
aşağdan yukarı
sağa sola
doğru yolcu katarları.

Kızları oğulları
alır mı hangisi
kendi derdinde herkes
kime nasıl sormalı

yaşlılar hastalar
aktarmalarda kayıp
cetvelleri karışık
neyi nasıl bulmalı.

Haftanın hangi günleri
iç içe kompartımanlar
nerde bağlantı yerleri
boş öğrenci trenleri

nereye kadar gider
yükleri nereye vermeli
peronlar tüneller
neyi nasıl bulmalı.

Şimdi siz söyleyin
ne zaman ve nasıl
kolay mı görmek
önce bâzı şeyleri

gideceğiniz yeri
nerelerde olmalı
yönleri aynı anda
okumasını bilmeli.

EVLİLİK

Çıkar bir yalnız yalnızlığından bir yalnızı boşluk çeker dönerken yalnızlığına.

SINAV

Yazılı sözlü ortalama
iyi de uzun sürdü yetmedi
gerisi uzadı zaman.

Sağım solum boşalıyor kalabalıktı
eksik tatile ağır yük
günler çabuk geçti.

Değişmez gitmemizle kalırız
notlar/da listeler/de yer yer
kırık kopuk bir yanlarımız.

SAVAŞ

Sinerek çukurlara uçuşurken ne fena
sinekler zehiryeşili
korkulu bekliyorum
bilmediğim bir emir almışım gelmişim
çöllere yollar cesetler çürürken
giderek daha can sırtıma kaç can.

BİR SÖZLÜKTE KİTAP ADLARI

Ararken	Aşk-ı Memnu	Aşksız İnsanlar
Av	Avare Yıllar	Ayrı Dünya
1 + 1	Bir Açıdan	Bir Ölü Evi.
Bozgun	Bozgunda	Bozuk Düzen
Gölge	Gölgeler	Gölgeleri Kullanmak
Havada Bulut	- - Yok	Havadan Sudan
Katran	Kişi	Kirli Ağustos.
Korku	Kuyularda	Kuyuda Yusuf
Yaban	Yaşadıkça	Yaşamasız
Yanık Hava	Yanardağ	Yanartaş.

BURÇ

Falınız öyle gösteriyor
Hangi su bengi su
Gurbetin ucundasınız.

Bir tren ya da gemi
Bir zaman geçiyor
Siz de içindesiniz.

Karanlığa çıkınca
Bilen çıkmıyor
Hikmet burcundasınız.

TÜRKİYE ATLASI

Kimi dev yatırım, özel sektör
Kimi dağ köylerinde çerçi olduğu.
Yükselir bir yapı gökdelen binlerin
Onda bir görülmez harcı olduğu.

Koltuk altında haç kimiler
Varmadan bir kutba, geçmeden bir çölü
Çoklayın, düzen kocalarının
Ne de kolay hacı, hancı olduğu.

Ve çiler yazarlar, makara çekerler
Binlerin o birlere borcu olduğu.

AYRILIK DESTANI

Aç toylar uçar
Geride yavruları
Yarım İstanbul Hacer
Yarım Almanya Ali.

Donar kalır kum çakıl betonlarda
Gelirim, biraz para, önümden çekil!
Yarım Almanya Esma
Yarım İstanbul İsmail.

ESKİ SOKAK

Küçük ahşap bir dizi evlerdi
On yıl önce o sokak.
Sonra geniş caddelere çıktık
Apartıman - - sizden uzak.

Çocuklar orda büyüdü
Orda okula gitti,
Komşunuzduk ama görüşemedik
Hiç vakit yoktu.

Sizdendik, yalnız biraz okumuş,
İki kadın, bir erkek, iki çocuk
Uykulu, acele bir karıkoca
Bizdik geçen önünüzden başları eğik.

Akşamları çanta, file - - yorgun, ağır
Dönerdik eve.
Bir hamal bile tutmaz, cimriler!
Diye düşünürdünüz her halde.

Bilmezdik, siz
(Hiçbir şey paylaşılamazdı)
Çarşılardan neler getirirdiniz
(Herkese kendi telâşı).

Girer miydi evinize, yer miydi
Turfanda bir meyva, iyi bir besin
Kalın kâğıtlarda çöplerimiz - -
Çocuklar görüp imrenmesin!

Açılan kapıyı hemen kapatmak
Karşılıklı gizlemekti bir şeyleri.
Gelip gidenimiz olurdu ya
Gülüşmeler bizden değildi.

Kimi günler evdeydim
Masada kâğıtlara kapanarak.
Ne de çok çocuk
Sesleriyle dolardı sokak.

Bir cami avlusunda kuşlarca
Bunun sekiz, onun on - - duyardım.
Ürküp kaçmasınlar, pencereden
Yavaşça bakardım.

Hadi ben çok sigara - - öksürükler
Hele çalışırken.
Ya gece yarısı, göğsü parçalanırdı
O kadın, iki ev öteden.

Bilmezdik kaç nüfus her hâne - -
Duyulurdu sertçe sesi bir kapının:
Bağıran bir erkek boşluğa karşı
Ağlayan bir genç kadın.

Kimdin sen, karşımızdaki ev,
Sarı ampul söner onbire doğru.
Eğilirdim, havasız sokak - -
Camlar kararırdı.

Bitmezdi makinede dikişin,
Kimdin sen, bitişik komşu?
Üç yavrunla kalmışsın
Bir tanıdık söylemişti.

Kimsin sen - - sorsaydım hepinize,
Gelirdi aynı yankı hepinizden:
Sana mı kaldı, işine bak,
Kimsin sen?

Bilinmedi, ne çare, sizdendik,
Yalnız biraz daha iyi yaşamaya özlemli.
Şimdi aynı uzaklık, aynı utanç,
Düşündükçe o sokağı, o evleri.

YOYO

Uzun ince bir lastik
Ya da ip
Parmağa takılı
Sağa sola yere
Atarsınız, gitse ya,
Döner, avucunuzda,
Gidemez bırakıp.

Kâğıt, bez bir top
Tahta, plastik
Bir disk
Hani şu çocuklarda - -
Sallarsınız ipini
Koparıp gitse ya,
Gidemez, döner geri.

Lastik, sicim, her neyse
Kopsa, düşse, gitse
Gidemez
Yoyo
Kalır az ötede,
Uzanır alırsınız
Gidemez yoyo.

HÜTHÜT

Sanki düğün olmuştur
Sevmiş, sevilmiş, yenmiş, yenilmiş
Çekmiş, çektirmiş
Oyun hüzün olmuştur.

Düştür doğaldır içlenme
Bezginlik göllerinde bir gece
Karanlıkta senin de
Yüzdüğün olmuştur.

Ay peşinde
Bitkin akşamlar nikotin
Düşer bir gün giyotin
Aksâdeler giyindiğin olmuştur.

Süleyman ve Sabâ, hüthüt ve Belkıs
Söylerdi sorsaydık, geç git, bunlar - -
Necatigil yok şimdi
Belki bir gün olmuştur.

KAR KAR

Farı, kalbim, farı da
Kapına yığılacak karları
Kürüyeme!

Ben senin necinim, kalbim
Kulun, kölen, müneccim
İşlerin, açmazlar - - koş aç, koş aç!

Rafında kapkacak, torbanda un
Al bir lenger kar
Deve hamurunu kendine kendin!

Yokum ben, bıktım, gerçek bıktım
Kapan derdinle içerde
Acılar mı anılar mı kar kar.

ÇAĞIN TANIĞI OLMAK

Fırlat at uzağa
Döner gelir bumerang.

Yukardan aşağı, boş küpler,
Soldan sağa
Hangi harfleri koymalı
Ki çözülsün bilmece?

Diş diş
Kalıntı çağ mazgalları
Sonra yeni katmanlar
Bir intihar gibi içerde.

Aldatışı yakınların
Bilinseydi
Kime inanacaksın
Ki hangi yolları yürümeli?

Çocukluk, gene ancak çocukluk
Gerçi o da acı
Ama iyi ki var
Yerine hangi mutlu yaşantı?

O nineler, o kızlar, o evler
De yoksa
Kimin bu toprak
Çok düşünmüşümdür.

Onu benden, beni ondan ayıran
Düzenler
Bırakmaz bizi bize, bölücü
Ölmüş nice değerler, ben de ölmüşümdür.

İçindeyim, diretiyorum çağa
Size ne miyim ben, siz bana nesiniz?
Bir hayal, bir masal mı eski
Ama ben görmüşümdür.

Fırlat at uzağa
Döner gelir bumerang.

UYGARLIK RAPORU

Havasız silolar uygarlık
Bakımsız çürüyen buğday ben,
Kurtlanmış dökülüyorum
Beton silindirlerden.

Deterjan, naylon, yıka, giy
Tıkanır gözenekler, kurdeşen.
Sapar dereler yollarını
Sentetik leşlerinden.

Bu artıklar ne artık, kusar toprak
Plastik kaplar, bidonlar, asit.
Ölü balık, yoz ağaç, çevre kirlenmeleri
Baygın soluklar, bitkin gel git.

Sebzeler, bitkiler, tahıllar toz
Bir sahte simya çorbamda
Meyvalar, yemişler hışır, tatsız
Püskürtük ilâçlar soframda.

Etler etlikten çıkıyor
Bir çiriş kabı aş çanağım.
İçim dışım kir pas
Hangi kurnalarda arınacağım?

Aldatmaca ambalaj ve kaç kez
Donmuş, kaynamış posa konserve?
Bu halsizlik, bozuk sinir, sindirim
Ki nasıl düzelir, hangi has besinlerle?

Çökerttin doğayı, beni de fırlat
Uzaya mı, boşluğa mı ve sonra
Başlasın buzul çağı, çevren
Fosil, taş, çimento yığınlarında.

KENT SÜRGÜNÜ BİR ANA

Savaşhattı, siperler
Sefertası apartımanları geç
Horlanmış, sıkkın
Kuru çim, boş havuz, kavruk taflan
Yaşlılar, çocuklar soluklansın
Tek tük park
Banklar henüz vardır.

Eğitilmiş çiçekler evlerde
Azman, bücür, ilâçlı ısırganları geç
Daha talan görmemiş alanlar
Hür ağaçlar, tatlı kuşlar henüz vardır.

Var git bir kıyıda
Ay, yıldız, meneviş, yakamoz
Bakınca gökyüzüne yeni doğuyorsa
Güneş yeni batmış, yağmur yağmışsa
Renk şenliği kuşaklar henüz vardır.

Erirken kar yukardan baktığında
Yüksek katlardan yağmur oluklarına
Saydam beyaz, inci gibi damlalar
Bahar aydınlığında henüz vardır.

Açık pencereden sıcak gece
Düşer, hangi rüzgâr attı
Adını bilmediğin bir böcek
Kıpırdaşır lamba ışığında
Uçar gider sana bakıp bir süre
Tabiat Ana'mızdan haber
İyi ki henüz vardır.

BEYLER

Sökülende bir çadır
Yaklaşırken çıngırak
Deve boyunlarında
Kulak çınlanmaları.

Önünde, uzakta alıştığın sofra
Alırken ondan ondan
Çıt eder, çatlar fanus
Kulak çınlamasından.

Ne telâş, ne de sezgi
Çevrenizde güzeller
Yahu, beyler!

Kesilir uğultu
Silinir arazi
Gider tapu, beyler!

TAŞLI YOL

Aşklar, dostluklar, bir arada olmalar
Hangi birine yetiş, geçtim, öderim.
Eşler, çocuklar, ölmüşlerin yakınları
Sonradan katılanlar, kaçtım, öderim.

Çığlık ve kısık çağrı
Kimi mi çağırdım, bilsem söylerim.
Gün gelir, bırakır, başlar yalnızlık
Ne için, kimdi, bilsem söylerim.

Yaşlanmak, gözyaşları olmadık hüzünlerde
Sızar, görürsünüz çoğunuz
Kıyı köşe, durmayın üzerinde
Gördünüz mü giderim.

Ne yaptım ben size
Bana siz ne yaptınız taşlamak dışında
Zaten taşlı yolumu
Ki bu kadar acı verir, söylerim.

Ey söz ulaştıranlar birinden ötekine
Bana da dersiniz, dinlerim.
Sonra da arkamdan—
Bilmem mi gülerim.

Ki bugüne beni siz mi getirdiniz
Çıkar tanıyanları, vardır elbet bildiği
Kimleri boşladım, borçlarım kimedir
Ödedim, öderim.

Çıkar bildiklerini, kalır elbet sevdiği
Bir iskambil - - sararır yüzünüz
Kimin ne çektiği - -
Ödedim, öderim.

FİLİGRAN

Kimi kâğıtlar
Aydınlığa tutsanız
Çizgi, resim, bir şekil.
Ya da gizli mürekkeple yazılmış
Boş görünen sayfa
Okunur ısıya yaklaştırınca.

Kimi şiirler
Okunur arkasında
Kendi ateşiniz varsa.

BALBAL

Kaç yaş yaşadı umutlar
Uçup gittiğinde
Girdiğim yas törenleri
Sahiden girdim mi?

Yüzdeye vurunca
Kaçta kaç sevinç
Acılar içinde
Sahiden sevdim mi?

Görür gözüm görmezden
Bilir usum bilmez gibi
Aldanıp al kumaşları
Sahiden giydim mi?

Mızrak batımı kar
Mutsuzluk ovalarında
Aradım, savaştım
Sahiden buldum mu?

Yere dikili gözler
Baktım bir yerde yukarı
Yukarda - -
Sahiden gördüm mü?

İMZA GÜNLERİ

Ve gider imzalarız
Her yolcuya açık
Kitaplarımız.

Alırlar, içimizde
Sıkıntı.
Bir gün kaldırımlarda
Açılmamış sayfaları.
Ve yazarlar: İşportalardan
Aldık, üstünde kendi imzası - -
Kimbilir kim ne yaptı!

BİR BİREY, BİR RAPOR

Umutların bittiği, anıların yıkıldığı
Çokların artık bizden bıktığı
Anlaşılmıştır.

Haykırı bu şiire çok aykırı
Karanlık geçlere kalındığı
Eski vardiya yalnızlığın arttığı
Anlaşılmıştır.

ALİ RUHİ

Şairdi, içindeki yangını söndürmeye
Uzak deniz gemilerinden birine
Kâtip girmişti.

Kayıp, tuttuğu seyir defterleri
Bir Singapur hastanesinde
Öldüğü söylenir.

Ölüm kaydı
Nereye gitti
Hep merak etmişimdir.

BİR HASTALIK VE KORKU

Yazgıdan kopan kuş
Seni tam yazamam
Karartırsın evin camlarını
Zaman zaman.

Kıtık tıkalı bacalar
Gibi kanatlarından
Kısık hıçkırıklar ve gözyaşları
Odalar soluyamaz dumandan.

Ya çok yavaş ya da fırtına gibi
İşler beyinler
Görülmesin, duyulmasın
Perdeler kıpırdar, kapılar susar.

Bir yanda sen zalim, despot
Güçsüz ellerini ovuşturan
Ev bir yanda
Gene çekip gidersin ya, ne zaman?

Öylesine çarparsın, değil gönüller
Sarsılır betonlar şaşkın
Ey hastalık, evleri
Depretme, yumuşak in!

ADIM

Adım neye verilir
Evlere - - ilerde
Kalmaz böyle evler
Boşlukta şiirlere verilir.

Adım nereye verilir
Sapa sokak kenar bir mahallede
Bana benzer
İyidir.

Adım kimlere verilir
Yok erkek evlâdım
Bu soy benimle biter
Geçmişlere verilir.

SÖYLERİZ

Çoğu yanlış yargılardır
Biri bizden neden kaçar
Neden gelir bilmezden
Nasıl utanç
Asıl neden?

Biri bize açılmaz
Yaklaşsak da gönülden
Ailede bir pürüz, bir onur yarası
Çekilir suskunluğa
Uzaklaşır kendinden.

Senin belki acın yok
Böyle gizlenecek
Anla
Çok değişik yağmur yağar
Doğanın göklerinden.

EDEBİYAT DERSİ

Biri öteki yerine
Yalnız biraz kaydırmaca
Tomurcuk umut demektir
Ağaç siz.

Bir orman kesimi gün
İz süreriz düzleminde
Kıymık ya da diken
Sürüp giden sıkıntı.

Uçurtma, tüy, kurşun
Anlatımı hallerin
Bir bilmece değil ayna
Önce mecaz, öğrenin!

MEDDAH İSMET

(Cevdet Kudret, Karagöz,
cilt II, 1969,
129 da, not:)
Meddah İsmet
1851-1914
Ünlü meddah ve ortaoyuncusu
Camcı esnafındandı
Ölümünden sonra
Beşiktaş'ta bir sokağa
Adı verildi

Ben de ona benzesem
Dipnot bir kitapta:
Behçet Necatigil
Doğum ölüm yılları
Şair, radyo oyunları yazarı
Öğretmendi
Ölümünden sonra
Beşiktaş'ta bir sokağa
Adı verildi.

29 Ekim 1976

[Her şey bir çeviri]

Her şey bir çeviri
Değişiktir, aynı şeyin çevirisi
Örnekler:
Gözlerini açsa da kapasa da onu görüyordu
Gözlerini ha açmış, ha kapamış
Gözlerle onu gö-
Gözlerini..... onu görüyordu
Ara değişir, örnekler:
Diyelim onu görüyordu
Neyle görüyordu? Diyelim gözleriyle.

Her şey bir çeviri
Kendimize çeviriyoruz her şeyi
Kendimize göre her şey
Değişir parçalar
Diyelim "Hep onu görüyordu" demek istiyoruz
Anlatabiliriz bunu başka başka
Örnekler:
Gözlerini açsa da kapasa da...
Gözlerini ha açsın, ha kapasın...
Gözlerini ister açsın, ister kapasın...
Gözlerini açıyor, kapıyor, yine de...
Gözlerini.....
Hep onu görüyordu (sürdürün daha da)
Arada biçimler değişir,
Zevkimize kalmış,
Koltuğu şöyle çevir, ya da böyle
Koltuk eski koltuk
Ama
Yine de
Bir şeyler değişti!

>

Ben her şeyi kendime çeviriyorum
Ayrıntılarda fark oluyor
Bir habere, bir acıya, bir sevgiye bakışımız
Sende başka, bende başka.

9-10 Ocak 1979

PEYGAMBERLER

Çıkar Golgota yokuşunu
İner Hıra dağlarından
Bir balığın karnında yaşar kırk şu kadar yıl
Kaynaşan kurtları yarasında
Taşır ömrü boyunca
Peygamberlerdir.

Katlanmak babında
Her iyi şair
De biraz peygamberdir.

9 Şubat 1979

BRONSKOPİ

Genel anestezi altında
Sağ ana bronşa girildi
Kısmen mobil ve normal mukoza
Açık bronş ağızları, segment ve lob
Sekresyon yok, tümöral bir kitleye rastlanmadı.

Dışardan ve sol yandan baskı altında
Sol ana bronş
Rijit bronskopiyle görülebilen kısmında
Mukoza normal.
İntrabronşit bir patolojiye rastlanmadı.

Sol plevrada sıvı görünümündeki yere
Torosentez yapılması gerekir.
Hasta bu durumda bir mediasten tümörü
Bir mediasten tümörü
İzlenimini veriyor
İnoperabl bir tümör.

10 Kasım 1979

NECATİGİL, BEHÇET *(Atikali / İstanbul, 16 Nisan 1916 - İstanbul, 13 Aralık 1979)* Şair, yazar.

Tam adı Mehmet Behçet, eski soyadı Gönül'dür. 1935'ten 1943'e kadar Behçet Necati adını kullandı. Daha sonraki yıllarda Necatigil soyadını kullandı ve bu soyadını resmen aldı. Ortaokul yıllarında Küçük Muharrir, daha sonra Bedri Tezgit, İzzet Geyve takma adlarını da kullandı. Babası Beyoğlu ve Sarıyer müftülüklerinde bulunmuş müderris ve vaiz Kastamonulu Hacı Mehmet Necati Gönül'dür. Annesi, Geyveli Hafız İbrahim Hakkı Efendi'nin kızı Fatma Bedriye Hanım mide hummasından ölmüştür (1896-1918). Dedesi İbrahim Hakkı Efendi, Fatih ve Dolmabahçe camilerinde başimamlık ve Tetkîk-i Mesâhif ve Müellefât-ı Şer'iye Meclisi azalığı yapmış, 1913'te Sinop'a sürgün edilmiş ve 1920'de ölmüştür. İki yaşındayken annesini kaybeden Necatigil, öğrenimine 1923'te Beşiktaş Cevri Usta İlkokulu'nda başladı. İlk dört sınıfını bu okulda, son sınıfı babasının görevi nedeniyle bulundukları Kastamonu'da, Erkek Muallim Tatbikat Mektebi'nde okudu (1927). Ortaokula Kastamonu'da başladı, ancak uzun süren bir hastalık (boyunda adenit tüberküloz) nedeniyle iki yıl ara vermek zorunda kaldı. 1931'de İstanbul'a giderek Kabataş Lisesi orta ikinci sınıfa kaydoldu. 1936'da Kabataş Lisesi Edebiyat Kolu, 1940'ta Yüksek Öğretmen Okulu öğrencisi olarak İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden birincilikle mezun oldu. Yüksek Öğretmen Okulu öğrencisiyken Berlin Üni. dil kurslarına katılmak için dört ay Almanya'da bulundu (1937); iki yıl da İÜ Alman Filolojisi'nde okudu. 1940'ta edebiyat öğretmeni olarak Kars Lisesi'ne, buranın iklimine uyum sağlayamadığı için bir yıl sonra da Zonguldak Çelikel Lisesi'ne atandı. Mart 1943'te İstanbul Pertevniyal Lisesi'nde göreve başladı ancak iki ay sonra askere alındı. Askerliğini levazım subayı olarak İzmir'de yaptı (1943-45). Askerlik sonrasında 1960'a dek çalışacağı Kabataş Lisesi'nde göreve başladı. 1960-72 arasında İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsü'nde çalıştı; 1972'de buradan emekli oldu. İÜ İktisat Fak. Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Enstitüsü'nde kompozisyon dersleri vermeyi sürdürdü. Ayrıca Yıldız Yüksek Teknik Okulu'nda da ders verdi. Kanser teşhisiyle kaldırıldığı Cerrahpaşa Hastanesi'nde 13 Aralık 1979 perşembe günü saat 17:30'da öldü; Zincirlikuyu Mezarlığı'nda gömülüdür. Edebiyat öğretmeni Huriye Korkut ile olan evliliğinden (1949) iki çocuk babasıydı.

Kendisi için el yazısıyla hazırladığı *Küçük Muharrir* adlı bir gazete çıkararak yazmaya başladı. Ortaokul ikinci sınıftayken *Akşam* gazetesi-

nin haftalık "Çocuk Dünyası" sayfasında yine Küçük Muharrir imzasıyla şiirler, öyküler yazdı, Almanca ders kitabından fıkralar çevirdi. Lise ikinci sınıf öğrencisiyken 1 Ekim 1935 tarihli *Varlık* dergisinde Behçet Necati imzasıyla ilk şiiri ("Gece ve Yas") çıktı. Üniversite yıllarında (1936-40) yazdığı, içine kapalı bir gencin karamsarlığını yansıtan şiirlerini *Varlık*, *Oluş*, *Gençlik* dergilerinde yayımladı. Zonguldak'taki öğretmenlik yıllarında Zonguldaklı şairler Rüştü Onur ve Muzaffer Tayyip Uslu ile bir edebiyat çevresi oluşturdu, *Ocak* ve *Yeni Zonguldak* gazeteleriyle *Kara Elmas* ve *Değirmen* (İstanbul) dergilerinde şiir ve yazı yayımlamayı sürdürdü. Daha sonraki şiirleri çoğunlukla *Türk Dili*, *Yeni Dergi*, *Yeni Edebiyat*, *Varlık*, *Yelken*, *Ataç*, *Yenilikler*, *Yeni İnsan*, *Yeditepe* gibi dergilerde yayımlandı.

Necatigil'e göre, bir şair, şiir yaşamı boyunca üç burçtan geçer: "Gurbet, hasret ve hikmet burçları." Bir arayış dönemi olan "gurbet burcu"ndaki şair, beğendiği sanatçıların etkisi altındadır ve özentilidir. Necatigil, *Kapalıçarşı* (1945) ve *Çevre* (1951) adlı kitaplarında yer alan şiirlerde "gurbet burcu"ndadır ve Ziya Osman, Cevdet Kudret, Necip Fazıl gibi şairlerin etkisindedir. *Kapalıçarşı*'da evlilik, cinsellik, mutlu aile düşleri, doğa ve yaşama sevgisi temaları işlenirken, *Çevre*'de yalnız insanın dramı ve aile kurma özlemi artar. Necatigil *Arada* (1958) ile başlayan dönemde "hasret burcu"ndadır. "Hasret burcu"ndaki şair, artık kişiliğini bulma çabasındadır, kendi şiirini özler, gurbetlerde oyalanmanın zaman kaybından başka bir şey olmadığını görür. *Arada* ve *Dar Çağ* (1960), 'arada' kalmış insanın durumunu ve 'dar çağ'larda yaşamanın zorluğunu anlatır. Şairin üçüncü burcu "hikmet burcu"dur. Necatigil, "hikmet burcu"na geçişi şöyle anlatır: "zaman geçer, [şair] birden görür: Çevreyi, dünyayı dilediğince bir biçime sokmanın zorluğunu görür (...) Anlar ki, kendi küçük özlemlerini bile gerçekleştirememiş, yakın çevreyi bile değiştirememiştir (...) O zaman hikmet burcuna girer. Hikmet çapraşıktır ve çok az değişir. Geçmişin büyük şairlerini o zaman anlar." Necatigil, "hikmet burcu"na *Yaz Dönemi*'ye birlikte girer, artık sanat ön plandadır. *Divançe*'yle (1965) başlayan dönemde geleneğe yönelir, anlatımcı şiirden uzaklaştığı görülür. *Kareler*'de (1975) somut şiirin özelliklerini ustalıkla kullanır. Hikmet burcundaki diğer şiirlerinde de anlam iyice kapanır, simgeler artar.

"Şiir yoğunlaştırmadır, biçim titizliğidir" diyen Necatigil'e göre "durulmuş özler, kesin biçimlerini beraberlerinde getirirler." Ona göre "Aslolan duygudur, kesin bir duyarlıktır. Sonra da bunu elden geldi-

ğince ustalıklı biçimlendirmedir." Sözcükler üzerinde titizlikle durur, "şiiri az kelimeyle kurmak, şiiri korumaktır." Kullandığı sözcüklerin anlamları kadar ses değerlerine de önem verir. Sözcüklerin değişik anlamlarından yararlanarak anlam çoğaltmaları yapar. Sözcüklerin hecelerini ayrı yazmak, sözcükleri eğik çizgi ile bölmek ("Ümit/sizsiniz, susma/k"), merdiven şiir teknikleriyle şiirin anlam boyutunu genişletir. "Kareler"de denediği merdiven şiir için kendisi "Güvensizlikle karşılanan bu şiirlere beni öz zorladı; özün iki başlı değil üç dört yönlü oluşu. O şiirlerin sağdan sola, yukarıdan aşağı, merdiven basamakları gibi inişli çıkışlı okunmak istenişleri, merkezcil ve merkezkaç güçlere hep birden dikkati çekmek istediğimdendir" der. Eski edebiyatı çok iyi bilen Necatigil, şiirlerinde Divan şiirinin tevriye, tenasüp gibi edebi sanatlarından, bazı mazmunlarından da yararlanmıştır. Bu konuda şunları söyler: "Söz ve anlam sanatları, edebiyat sanatları diye bir şey var: Adları henüz Türkçeleştirilmemiş sanatlar. Her millette var. Duyguyu, düşünceyi, buluşu, bildiriyi eritip kaynaştırıp perçinleme araçlarıdır bunlar, yani kaynak yapmak. Divan şiiri bunları kullanıyordu. Divan şiiri diriltilsin demiyorum, imkânsız bu. Yalnız şu var: Montaj ve çağrışım 'geçme'leri, kenetlenmeleri, modern şiirde çok önemli ilkelerdir. Bunlar şiire dayanıklılık sağlar, montaj ve çağrışım kaynaştırmaları. Ama bir disiplin ister bu iş, sabır ister, serinkanlılık ister. İnsanların, nesnelerin, eşyaların olduğu gibi, dilin de bir hayatı, bir serüveni vardır. Her serüven, her yaşantı, anlatış hünerleri ve söz sanatlarıyla ilginçlik, özgünlük kazanır."

Başlangıçta "anlatma" öğesinin ağır bastığı şiirler yazan Necatigil 1945'ten sonra kendini kolay ele vermeyen, anlaşılması daha zor bir şiire yöneldi: "Başlangıçta, yani 1945-1955 arası yazdıklarımda anlatma unsuru ağır basmış. Yani yaşam durakları bir kere de benden geçerken, gözlemler, tespitler üzerinde durmuşum hep. Geri planı olmayan tespitler bunlar. Düşündürmüyor, yormuyor, çağrışımlara kapalı, ayrıntıları belli, anlamları açık. 1955'ten sonra beğenmez oldum bu anlayışla yazılmış şiirleri ve öykü unsurunu azaltıp, kısıtlayıp, sadece bir duyarlığı sezdirme, bir telkin, bir yaşantı birliği sağlama yoluna saptım. Modern şiirin biraz da okuyucu tarafından doldurulması gerekli boşluklar taşıdığını bilmeyen, böyle bir şiir tecrübesinden geçmemiş kimselere bu tür şiirler biraz katıdır, kapalıdır, kabul ediyorum. Ama şiirin ilk bakışta çapraşık ve bilmeceli görünmesi, onun çözülemeyeceği anlamına gelmez..." Bu eğilimi en uç noktasına götürdüğü 1972-74 arasında

"Kareler" başlıklı şiirleri için şunları söyler: "Sözcüklerin aralarını açtım, sözcüklerden değişik kombinezonlarda başka anlam dizileri çıkarmayı denedim. Bir deniz fenerinin tek odaktan yaydığı ve nesnenin türlü yanlarını, görünümlerini gösteren ışın demetleri gibiydi bunlar. Bu 'Kareler'de amacım, okuyucunun rasgele bir şiirde, alışılmış yazışın içinde de böyle şeyler aramasına dikkati çekmek isteğiydi."

1961'de yaptığı bir konuşmada "Ben mum alevinde pervane gibi hep aynı odakta yazdım şiirlerimi: Ev ve her günkü yaşamalar. (...) Toplumun ve imkânlarımın bana bağışladığı dar dörtgende gözlerimi her açtıkça karşımda büyük şehrin orta-fakir sınıf, ev, aile çevrelerini buldum. Benim bugüne kadar varmak istediğim gerçekler, hiçbir zaman bu sınırların ötesinde olmadılar" diyordu. Büyük kentte tutunmaya, ayakta kalmaya çalışan orta halli, fakir insanın hayatı onun şiirinin ana eksenini oluşturdu. Dramatik bir üslupla "orta yurttaş" dediği sıradan insanın sevinç ve kederini, çıkmazlarını, açmazlarını irdeledi. Fethi Naci, onun ilk şiir kitabı *Kapalı Çarşı* üzerine yazdığı yazıda, Necatigil'in şiirini şöyle değerlendirir: "O, kendi zamanını, beraber yaşadığı, her gün görüp tanıdığı insanları, onların dertlerini, sevinçlerini, küçük ve temiz hayallerini veriyor şiirlerinde. Onun şiirlerinde kendimizi, halkı buluyoruz. Gerçi şiirde bir kişi konuşur; fakat bu konuşan geniş bir insan kütlesinin dertlerini sevinçlerini kendi kalbinde duymuş, bu geniş insan kütlesinin sözcüsü olmuştur. Fertçi gözüken bu şiirlerin böyle bir sosyal karakteri vardır." "Ev ve aile" onun yaşamında olduğu kadar şiirinde de merkezi bir konuma sahipti. Evleri dış dünyanın baskısı altında bunalan sıradan insanın sığınabileceği tek mekân olarak çeşitli yönleriyle betimledi. Kendine özgü tutuk söyleyişiyle tedirginliğini, sıkıntılarını, korkularını, öfkelerini yansıtırken yalnız, biraz kırgın, içine kapanık bir kimlik sergiledi. Çok kendine özgü duyarlığı şiirine ulaşılması güç bir derinlik kazandırdı. Necatigil şiirlerinin konularını çoğunlukla kendinden ve çevresinden alır, ancak bunları farklı anlatım teknikleriyle işler. Kelimeleri ses değerlerini, müziğini, hesaplayarak kullanır. Eski şiirin, eskimeyen değerlerini ve divan şairlerindeki şiir disiplinini benimser, biçimle öz arasındaki bağıntıyı kurmaya çalışır.

Necatigil'in şiir dışında uğraştığı bir alan da radyo oyunlarıdır. Kâmuran Şipal'le birlikte Almancadan radyo oyunları çeviren Necatigil'in ilk radyo oyunu 7 Mart 1963'te radyoda oynanan "Kadın ve Kedi"dir. Necatigil radyo oyununu sahne oyunundan bağımsız, çağrışımlardan

faydalanan, yeni, şiire en yakın tür olarak görür. Şiirlerinde kullandığı temaları radyo oyunlarında da işler. Bu oyunlarında masallardan, mitolojiden yararlanır; sembolik, mecazi ifadelerle şiire yaklaşır. Çağdaş dünyanın sorunlarını, bireyin yalnızlığını, yaşadığı ve gözlemlediği gerçeklerden yola çıkarak anlatan Necatigil radyo oyunu yazarlığının Türkiye'deki öncüsüdür.

Almanya'da katıldığı kurslar ve Alman Filolojisi bölümünde gördüğü eğitimle Almancasını ilerletmiş, K. Hamsun, G. Eich, H. Heine, T. Mann, Unamuno, S. Zweig, R. M. Rilke, G. Hauptman, H. Hesse gibi şair ve yazarlardan önemli çeviriler yapmıştır. Edebiyat tarihine yönelik titiz çalışmalarıyla da tanınan Necatigil'in *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü* ve *Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü* adlı çalışmaları, benzerleri arasında önemli ve öncü yapıtlardır. Necatigil'in ölümünden sonra uzun süre oturduğu Beşiktaş'ta bir sokağa adı verilmiş ve 1980'de ailesi tarafından adına bir şiir ödülü konmuştur.

Ödül: *Eski Toprak* ile 1956 Yeditepe Şiir Armağanı; *Yaz Dönemi* ile 1964 TDK Şiir Ödülü; Carl Zuckmayer'den çevirdiği "Kurtlar" adlı şiirle Türk-Alman Derneği'nin düzenlediği çeviri yarışmasında birincilik ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Kapalı Çarşı*, İst.: Marmara Kitabevi, 1945; *Çevre*, İst.: Varlık, 1951; *Evler*, İst.: Yeditepe, 1953; *Eski Toprak*, İst.: Varlık, 1956; *Arada*, İst.: Varlık, 1958; *Dar Çağ*, İst.: Varlık, 1960; *Yaz Dönemi*, İst.: Ataç, 1963; *Divançe*, İst.: De, 1965; *İki Başına Yürümek*, İst.: De, 1968; *En/Cam*, İst.: De, 1970; *Zebra*, İst.: De, 1973; *Kareler Aklar*, Ank.: Bilgi, 1975; *Sevgilerde* (Bütün şiirlerinden seçmeler), İst.: Hürriyet, 1976; *Beyler*, İst.: Cem, 1978; *Söyleriz*, İst.: Cem, 1980.

Radyo Oyunu: *Yıldızlara Bakmak, Kadın ve Kedi*, İst.: D, 1965; *Gece Aşevi*, Ank.: Bilgi, 1967; *Uç Turunçlar*, İst.: Varlık, 1970; *Pencere*, İst.: Varlık, 1975; *Ertuğrul Faciası*, İst.: Yapı Kredi, 1995.

Yazılar, Konuşma ve Konferanslar: Yazı: *Bile/Yazdı*, İst.: Ada, 1979; *Düzyazılar 1*, (*Bile/Yazdı*, yazılar; haz. A Tanyeri-H. Yavuz) İst.: Cem, 1983; *Düzyazılar 2*, (Konuşmalar, Konferanslar; haz. A. Tanyeri-H. Yavuz) İst.: Cem, 1983.

Sözlük: *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, İst.:Varlık, 1960; *Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü*, İst.: Varlık, 1971.

İnceleme: *100 Soruda Mitologya*, İst.: Gerçek, 1969.

Antoloji: *Atatürk Şiirleri*, Ank.: TDK, 1963.

Mektup: *Mektuplar* (haz. A. Tanyeri-H. Yavuz), İst.: 1000 Tane, 1989; *Serin Mavi (Behçet Necatigil'den Eşine Mektuplar)*, İst.: Yapı Kredi, 1999.

Sadeleştirme: *Musullu Süleyman* (Ahmet Mithat), İst.: Milliyet, 1971.

Çeviri: *Türk Halk Kitapları (Mukayeseli Masal Bilgisine Bir İlave)* (O. Spies; Behçet Gönül imzasıyla), İst.: Eminönü Halkevi Neşriyatı, 1941; *Sis* (M. de Unamuno),

Ank.: MEB, 1948; *Malte Laurids Brigge'nin Notları*, (M. Rilke, A. Tietze ile), Ank.: MEB, 1948 (Necatigil bu yapıtı ayrıca 1966'da kendisi çevirip yayımlamıştır İst.: De, 1966); *Bir Haylazın Hayatı* (J. von Eichendorff), Ank.: MEB, 1949; *Sonbahar Yıldızları Altında* (K. Hamsun), Ank.: MEB, 1946; *Dünya Nimeti 1* (K. Hamsun), Ank.: MEB, 1949; *Dünya Nimeti 2* (K. Hamsun), Ank.: MEB, 1950; *Açık Deniz Kenarında* (A. Strindberg), Ank.: MEB, 1951; *Venedikte Ölüm* (T. Mann), Ank.: MEB, 1952; *Victoria* (K. Hamsun), İst.: Varlık, 1952; *Morbaçka* (S. Lagerlöf; Salâh Birsel ile), Ank.: MEB, 1952; *Tarihte Garip Vakalar* (M. Kemmerich) İst.: Varlık, 1952; *Korku* (S. Zweig), İst.: Varlık, 1953; *Yaman Adam* (M. de Unamuno), İst.: Varlık,1954; *Tedirgin Gece* (A. Goes), İst.: Varlık, 1954; *Serserilik Günleri* (K. Hamsun), İst.: Varlık, 1955; *Pan* (K. Hamsun), Ank.: MEB, 1955; *Açlık* (K. Hamsun), İst.: Varlık, 1956; *Garp Cephesinde Yeni Bir Şey Yok* (E. M. Remarque), İst.: Varlık,1956; *Küçük Mitologya Sözlüğü* (O. Hitbrunner), İst.: Varlık, 1957; *Benoni* (K. Hamsun) Ank.: MEB 1960; *Kapıların Dışında* (W. Borchert), İst.: De, 1962; *Fareler* (G. Hauptmann), İst.: Varlık, 1962; *Martı* (A. Çehov), İst.: Kent, 1963; *Fener, Gece ve Yıldızlar* (W. Borchert), İst.: De, 1963; *Gençlik Güzel Şey* (H. Hesse), İst.: Varlık, 1963; *Vanya Dayı*, (A. Çehov), İst.: Kent., 1964; *Dönemeç* (T. Dorst), İst.: De, 1964; *Kara Kız* (T. Dorst), İst.: Ekin, 1965; *Ve O Hiç Birşey Demedi* (H. Böll), İst.: Cem, 1966; *İtiraz* (W. von Scholz), Ank.: MEB, 1966; *Gondolda* (seçilmiş hikâyeler) (H. Bender; K. Şipal ve T. Noyan ile) İst.: Ekin, 1966; *Göçebe* (K. Hamsun), İst.: Cem, 1968; *Rosa* (K. Hamsun), İst.: Cem, 1968; *Şarkılar Kitabı* (H. Heine), İst.: Türkiye İş Bankası, 1972; *Andersen Masalları I* (H. C. Andersen), İst.: Bozok Yayınları, 1977; *Kör Baykuş* (Sâdık Hidayet), İst.: Varlık, 1977; *Son Bölüm* (K. Hamsun), İst.: Tur, 1980; *Üç Kitap (Sonbahar Yıldızları Altında, Hüzünlü Havalar, Son Mutluluk)* (K. Hamsun), İst.: Cem, 1983; *Yalnızlık Bir Yağmura Benzer*, (Almanca yazan 27 şairden 109 şiir; düzenleyen: A. Necatigil), İst.: Adam, 1984; *Uçarı* (K. Hamsun), İst.: Arma, 1990.

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 220; N. Çetin, *Behçet Necatigil: Hayatı, Sanatı, Eserleri*, Ank., 1997; G. Gökalp, "Behçet Necatigil'in Şiirlerinde Aile", Hacettepe Üni., yayımlanmamış yüksek lisans tezi, 1992; H. Cöntürk, *Behçet Necatigil ve Edip Cansever Üstüne*, Ank., 1964; Y. Elçin, *Behçet Necatigil*, (fotobiyografi) 1988; F. Türe, *Bir Usta, Bir Dünya: Behçet Necatigil*, İst., 1993; S. İleri, *Kırık İnceliklerin Şairi: Behçet Necatigil*, İst., 1999; O. Akbal, *Şair Dostlarım*, İst., 1977, s. 28-33; M. Belge, *Edebiyat Üzerine Yazılar*, İst., 1994, s. 257-268; İ. Enginün, *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, İst., 1991, s. 250-261; C. Külebi, *İçi Sevda Dolu Yolculuk*, İst., 1986, s. 84-92; A. Oktay, *Yazılarla Okunan*, İst., 1983, s. 105-165; V. Timuroğlu, *Yazınımızdan Portreler*, Ank., 1911, s. 113-117; H. Yavuz, *Yazın Üzerine*, İst., 1987, s. 116-127, 128-134; A. Sarısayın, *"Çok Şey Yarım Hâlâ", Ayşe Sarısayın Babası Behçet Necatigil'i Anlatıyor*, İst.: Yapı Kredi, 2001.

Tanzimattan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi, YKY

Şiirlerin Yer Aldığı Kitaplar

Kapalı Çarşı (1. basım: 1945, Marmara)
Gece ve Yas • 13 • Lâdes • 13 • Aile • 14 • Kabul Günü • 14 • Kır Şarkısı • 15

Çevre (1. basım: 1951, Varlık)
Kördüğüm • 16 • Zor Geçit • 17 • Çevre • 18 • Evler • 19 • Yıldızlar • 21 • Barbaros Meydanı • 22 • Nineler • 24 • Bayram Ziyareti • 25 • Lâdes • 25 • Kaydı Silinen • 26 • Alicengiz • 27 • Duman • 28

Evler (1. basım: 1953, Varlık)
Evin Halleri • 30 • Ölü Çizgi • 31 • Evlerle Savaş • 33 • Bir Ev Bir Çocuk • 35 • Mavi Işık • 36 • Varsa Ev • 37 • Ekmek Kırıntıları • 38 • Çay • 39 • Gizli Sevda • 40

Eski Toprak (1. basım: 1956, Varlık)
Geceye Girerken Balad • 41 • Geçim • 42 • Sahipsiz Gölge • 43 • Engeller • 44 • Saklı Su • 45 • Sevgilerde • 46 • Edebiyat Matinesi • 46

Arada (1. basım: 1958, Varlık)
İçerlek • 48 • Kilim • 50 • Dörtlü Yonca • 52 • Çocuklar • 53 • Ekler • 54 • Ölüme Yol! • 55 • Kitaplarda Ölmek • 56 • Arada • 57

Dar Çağ (1. basım: 1960, Varlık)
Yorum Korkusu • 59 • Travers • 60

Yaz Dönemi (1. basım: 1963, Ataç)
Günedoğrulum • 61 • Zaman Denen Bir Tren • 62 • Ölü • 63 • Çıkmak

• 64 • Ses • 65 • Nilüfer • 66 • Kısaltmalar • 67 • Solgun Bir Gül Dokununca • 68 • Abdal • 69
Divançe (1. basım: 1965, De)
Şiir Döllemesi • 70 • Ring • 71 • Panik • 72 • Korku • 74 • Çember • 75 • Daktilo • 76 • Divan • 77 • Açık • 78

İki Başına Yürümek (1. basım: 1968, De)
Alırsız • 79 • İki Başına Yürümek • 80 • Çıkar Çıkmaz/da • 81 • Çoğul • 82 • Liman • 83

En/Cam (1. basım: 1970, De)
Yazı • 83 • Dağ • 84 • Neden/siz • 85 • Küskün Yolcunun Türküsü • 86

Zebra (1. basım: 1973, De)
Zebra • 87 • Kışla • 88 • Döşek • 89 • KTL • 89

Kareler Aklar (1. basım: 1975, Bilgi)
Karışık Tarife • 90 • Evlilik • 90 • Sınav • 91 • Savaş • 91 • Bir Sözlükte Kitap Adları • 92 • Burç • 92 • Türkiye Atlası • 93 • Ayrılık Destanı • 93 • Eski Sokak • 94 • Yoyo • 97 • Hüthüt • 98 • Kar Kar • 99

Beyler (1. basım: 1978, Cem)
Çağın Tanığı Olmak • 100 • Uygarlık Raporu • 102 • Kent Sürgünü Bir Ana • 104 • Beyler • 105 • Taşlı Yol • 106 • Filigran • 108 • Balbal • 109 • İmza Günleri • 110

Söyleriz (1. basım: 1980, Cem)
Bir Birey, Bir Rapor • 110 • Ali Ruhi • 111 • Bir Hastalık ve Korku • 112 • Adım • 113 • Söyleriz • 114

Kitaplarına Girmemiş Şiirler (1. basım: 1985, Cem, *Bütün Eserleri 4 / Şiirler 4 / Yayımlanmamış Şiirler* içinde)
Edebiyat Dersi • 115 • Meddah İsmet • 116 • [Her şey bir çeviri] • 117 • Peygamberler • 118 • Bronskopi • 119

Bilgin Adalı
- Elif'in Olağanüstü Düşleri
- Büyük Tuzlu Su Klanı
- Buzul Çağı
- Eşek Klanı

Ilgım Veryeri Alaca
- Bir Kış Gecesi

Berat Alanyalı
- Neşeli Orman'ın Bateristleri
- Neşeli Orman'ın Yaz Konukları

Görkem K. Arsoy
- Zuzu ile Kaplan Yongi
- Sarıldığımız Gün

Selçuk Baran
- Porselen Bebek

Elvan Uysal Bottoni
- Yavru Gurme Rüya ile Deniz Büyülü Bostanda
- Yavru Gurmeye Masallar
- Küçük Gurmeye Dünya Mutfağı

A. Orçun Can
- Yeryüzünden Gelen Adam
- Gökyüzüne Düşen Kız

Dilek Maktal Canko
- Pieter Bruegel'in Gizemli Dünyası
- Kaplumbağalı Adam Osman Hamdi Bey

Devrim Çakır
- Cici Pisi Tedi 1 - Yaşasın Arkadaşlarımız!
- Cici Pisi Tedi 2 - Renkli Mutlu Uçurtma

İnan Çetin
- Ludingirra ile Attika - Yenilik Aynası İmparatorluğu

Selçuk Demirel
- Mumuk Fotoğraflarda
- Mumuk Harfleri Öğreniyor
- Mumuk Oyuncakçıda
- Ayağına Diken Batan Süper Karga
- Alfabe
- Karga ile Tilki ve Cırcır Böceği ile Karınca

Naz Elkorek
- Toko - Küçük Bir Kuşun Büyük Gagasıyla Barışma Hikâyesi

Nursel Erdoğan
- Ah Kuşlar Vah Kuşlar
- Nasreddin Hoca Nerede?

Ege Erim
- Kayıp Şeyler Ülkesinde

Ömer Faruk
- Defne Ağacı ve Orman Kardeşliği

Tevfik Fikret
- Şermin

Tuvana Gülcan
- Doğasever Eda - Orman Gönüllüleri

Doğan Gündüz
- Unutma Oyunu
- En Sevdiğim Oyuncak
- Kayıp Çocuklar Bahçesi

Nâzım Hikmet
- Üç Şiir - Yaşamaya Dair, Ceviz Ağacı, Masalların Masalı
- Sarayda

Çiğdem Kaplangı
- Şatoda Kahvaltı - Şef Ejder'den Pek İğrenç Yemek Tarifleri

Yaşar Kemal
- Kalemler
- Beyaz Pantolon
- Yeşil Kertenkele

Gürsel Korat
- Kunday Gölgeler Çağı

Nezihe Meriç
- Küçük Bir Kız Tanıyorum Dokuz Yaşında
- Küçük Bir Kız Tanıyorum On Yaşında
- Küçük Bir Kız Tanıyorum On Bir Yaşında

Yaprak Moralı
- Baykuşlar Hangi Dilde Konuşur?

Şafak Okdemir
- Mavi Kız - Uzun Bir Yol
- Şehir Çocukları Ya da Çocukların Şehri

Feridun Oral
- Guguklu Saatin Küçük Kuşu
- Bu Kış Kimse Üşümeyecek
- Farklı Ama Aynı
- Yağmurlu Bir Gün
- Meyveleri Kim Yemiş?
- Babaannem Kime Benziyor?
- Kırmızı Elma
- Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga

Kirpi ile Kestane
Baloncu Dede ve Üç Küçük Yaramaz
Benekli Faremi Gördünüz mü?
Pirinç Lapası ve Küçük Ejderha
Küçük Fare Bidi
Kırmızı Kanatlı Baykuş
Ay Ne Zaman Gelecek?

Feridun Oral - Sara Şahinkanat
Maymun Kral

Filiz Özdem
Umudunu Yitirmeyen Sığırcık

Muzaffer Özgüleş
Mimar Sinan Macerası

Nilay Özer
Yara Bandı Fabrikası
Üç Ejder Masalı

Yasemin Özer
Bir Gün Tavşan Kralken
Yeni Komşumuz Komo

Arslan Sayman
Şarkı Söyleyen Berber
Kırmızı Kuş
Karganın Rengi
Balaban ile Şakrak - Bir Kuş Yuvası Masalı
Piraye'nin Bir Günü
Hazerfen'in İzinde - Gökyüzünde
Engin Mavi - Açık Denizdeki Serüven
Bruni'nin Avlusu
Barba ile Rabarba

Sara Şahinkanat, Arslan Sayman
Mevsimlere Güzelleme

Sara Şahinkanat
Üç Kedi Bir Canavar
Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan?
Üç Kedi Bir Dilek
Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor
Annemin Çantası

Cemal Süreya
Aritmetik İyi Kuşlar Pekiyi

Sibel Şengül
Kuytu Orman'da Neler Oluyor?
Dalgın Diş Perisi

Esin Erdem-N. Levent Tanıl
Zürafanın Benekleri

Tufan Turanlı
Ertuğrul Firkateyni'nin Öyküsü

Yalvaç Ural
Mavi Eşek ile Aylak Aslan - Öyküsünü Arayan Hayvanlar
Mavi Eşek ve Tuzakta İki Kişi - Bu Yarışı Kim Kazanacak?
Mavi Eşek ile Yapboz Karga - Sesleri Karışan Hayvanlar

Elif Yemenici
Kar Masalı